

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΔ'

ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19

1 ΜΑΪΟΥ 1965

ΑΡΙΘ. 9

ΘΑΥΜΑΣΙΑΙ ΜΕΤΑΒΟΛΑΙ

«Ὁ ἀκηκιάμεν, ὃ ἐωράκαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν,
ὃ ἔθεασάμεθα καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν...
ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν» (Α' Ἰωάν. α', 1-3).

Τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐμφανίσεων τοῦ Ἀναστάσιου Ἰησοῦ εἰς τοὺς Ἀποστόλους ὑπῆρξε καταπληκτικόν. Ἡ ἄμεσος ἐμπειρία αὐτῶν, ὅτι ὁ Κύριος ἀνέστη, τοὺς συνεκλόνησε καὶ ἐγένετο ἡ κινήτριος δύναμις, ἣτις μετέβαλεν ἄρδην τὸν ψυχικὸν κόσμον, τὰς σκέψεις, τὰ σχέδια καὶ τὰς ἀποφάσεις των. Ἄς ἴδωμεν μερικὰς ἐκ τῶν θαυμασίων τούτων μεταβολῶν.

Οἱ ἀπόστολοι προήρχοντο ἐκ τῆς βορείου ἰουδαϊκῆς ἐπαρχίας τῆς Γαλιλαίας, ἣτις ἦτο οἰκονομικῶς πτωχή, πνευματικῶς ἀσημαντος καὶ ἱστορικῶς σχεδὸν ἀγνωστος. Ἦσαν πτωχοὶ χωρικοὶ ἢ τελῶναι καὶ ἰδίως πτωχοὶ ἀλιεῖς, οἵτινες ἔζων πλησίον τῆς Καπερναούμ, στενῶς συνδεδεμένοι πρὸς τὸ περιβάλλον των. Πρὸ τῆς κλήσεώς των ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ ἔζων ἐντὸς τοῦ λίαν περιορισμένου κύκλου τῶν τυπικῶν καὶ ἐπαγγελματικῶν των σχέσεων. Ὡσαύτως μετὰ τὴν πρώτην των κλήσιν ἐπέστρεφον εἰς αὐτάς, ὡσὰκις ἠδύναντο. Ἐχειράσθησαν πολλαὶ νοουθεσίαι καὶ συστάσεις ἐκ μέρους τοῦ Διδασκάλου, διὰ νὰ τὸν ἀκολουθήσουν στενωτέρου καὶ περισσότερου χρόνου. Ἦδη μετὰ τὸν θάνατόν του ἀρκετοὶ ἐξ αὐτῶν εἶχον ἐπιστρέψει πάλιν εἰς τὴν ἐργασίαν των παρὰ τὴν λίμνην τῆς Γεννησαρέτ. Βλέπομεν ἐνταῦθα τὸν νόμον τῶν μικρῶν ἀνθρώπων. Εἶναι ἐξόχως δύσκολον τὸ νὰ ἐξέλθουν ἐκ τοῦ στενοῦ κύκλου τῆς ζωῆς καὶ δράσεώς των, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἔχουν συνηθίσει καὶ τὸν ὁποῖον ἀγαποῦν, παρὰ τὴν σκληρότητα καὶ τὰς δυ-

σκολίας, τὰς ὁποίας ὁ κύκλος οὗτος παρουσιάζει. Εἶναι ἄνθρωποι δειλοί, οἱ ὁποῖοι ἐγκαταλείπουν τὸν Διδάσκαλόν των καὶ διασκορπίζονται, μόλις ἀντικρύζουν τὴν ρωμαϊκὴν σπεῖραν εἰς τὸν κῆπον τῆς Γεθσημανῆ. Προδίδουν, ὡς ὁ Πέτρος, τὸν Διδάσκαλόν των καὶ μάλιστα μεθ' ὄρκου, ἐγκαταλείπουν Αὐτὸν μόνον εἰς τὰ φρικτὰ Πάθη του καὶ κλείονται εἰς τὰς οἰκίας διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων.

Ἄλλ' ὁποία εἶναι ἡ μεταβολὴ των μετὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἀπολύτου βεβαιότητος, ὅτι «ἠγέρθη ὁ Κύριος ὄντως»! Οἱ ἀπογοητευμένοι, οἱ ἀποθεταρρημένοι καὶ διεσπαρμένοι μετεβλήθησαν αἴφνης εἰς τολμηρότατους καὶ λεοντοθύμους ἄνδρας, ἀντιμετωπίζοντας τὸν κόσμον ὀλόκληρον μὲ σαφῶς καθωρισμένους ἱεραποστολικούς σκοπούς, μεστοὺς ζήλου ἀποστολικοῦ καὶ ἐτοιμοὺς νὰ ρίπτουν πανταχοῦ προκλήσεις κατὰ τοῦ θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῆς πολιτικῆς ἀποκλειστικότητος τῶν ρωμαίων. (Γρ. Παπαμιχαήλ, Ἡ ἀνάστασις τοῦ Ἰησοῦ τρανῶς καὶ ἀκαταγωνίστως ἀποδεικνυομένη, Ἀθῆναι 1936, σελ. 13-14). Αὐτοὶ οἱ «χωρικοί», οἱ «ἐπαρχιωῖται», οἱ «Γαλιλαῖοι» ὀλίγον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰησοῦ εὐρίσκονται εἰς πλεόν ἀπομεμακρυσμένας ἐπαρχίας, γώρας καὶ μεγάλας πόλεις τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας. Οὐδεὶς πλεόν μένει παρὰ τὴν ἀπομεμονωμένην ἐκ τοῦ κόσμου λίμνην τῆς Γεννησαρέτ. Ὁ Σύμων Πέτρος εὐρέθη εἰς Ρώμην μετὰ ταξίδιον πολλῶν μηνῶν. Ὁ Ἀνδρέας δρᾷ ἐν Βιθυνίᾳ, νοτιῶς καὶ ἀνατολικῶς τῆς Μαύρης θαλάσσης. Ὁ Ἰάκωβος ὁ Ζεβεδαῖος θανατοῦται ἐν Ἱερουσαλῆμ. Ὁ Ἰωάννης ὁ Εὐαγγελιστῆς εὐρίσκεται εἰς τὴν Ἐφεσον καὶ εἰς τὴν Πάτμον. Ὁ Φίλιππος κηρύττει τὸν Ἀναστάντα εἰς τὴν Ἱεράπολιν τῆς Φρυγίας. Ὁ Βαρθολομαῖος δρᾷ ἱεραποστολικῶς ἐν ταῖς περιοχαῖς τῆς Μεσοποταμίας. Ὁ Ματθαῖος κηρύττει τὸν Χριστὸν εἰς τὴν Παλαιστίνην καὶ τὴν Αἰθιοπίαν, ὁ Θωμᾶς εἰς τοὺς Πάρθους καὶ ἐν Ἰνδίας. Ὁ Ἰάκωβος ὁ νεώτερος εἶναι ὁ μέγας ἅγιος τῶν Ἱεροσολύμων. Ὁ Ἰούδας ὁ Θαδδαῖος ἐργάζεται ἐν Παλαιστίνῃ. Ὁ Σίμων ὁ ζηλωτῆς ἐν Σαμαρείᾳ, Ἱερουσαλῆμ καὶ Πέλλῃ. Ὁ Ματθίας ἀπαντᾷται ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ βραδύτερον ἐν τῇ Αἰθιοπίᾳ. Ὁ λίγον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰησοῦ οὐδεὶς τῶν Ἀποστόλων ἀπαντᾷται εἰς τὸν στενὸν κύκλον τῆς

ιδιαιτέρας του πατρίδος και ουδεις ασχολεῖται με τὸ ἐπάγγελμά του. Τί συνετέλεσεν, ὥστε νὰ διασπάσουν τελείως τὸν νόμον τῆς ἀναζητήσεως τῆς ἀποκαταστάσεως εἰς ἕνα τόπον και τῆς συνδέσεως με τὴν πατρίδα και τὸ ἐπάγγελμα; Τί ὤθησεν αὐτοὺς εἰς ὅλον τὸν κόσμον; Ἐφ' ὅσον ὁ Ἰησοῦς, τὸν ὁποῖον ἐγνώρισαν μόνον ἐπὶ 2, 1/2 ἔτη, κατεδικάσθη και ἐθανατώθη ὡς κοινὸς ἐγκληματίας; Ποῖος ἐχάρτισεν εἰς τοὺς χωρικοὺς και ἀλιεῖς τούτους τὸ θάρρος τοῦ κηρύττειν, τὴν τόλμην τοῦ συγγράφειν, τὸν ἐξευγενισμόν τῆς ἀγιότητος και τὴν δύναμιν τῆς μετὰ χαρᾶς ὑποδοχῆς τοῦ μαρτυρίου; Πῶς ἐνεδυναμώθησαν εἰς τὸ νὰ περιφρονοῦν τὰ θέλγητρα τοῦ κόσμου και τοῦ χρήματος και εἰς τὸ νὰ περιέρχωνται τὴν οἰκουμένην, «τεσσαράκοντα παρὰ μίαν» πολλάκις λαμβάνοντες, ραβδιζόμενοι, λιθαζόμενοι, ναυαγοῦντες, «ὄδοιπορίαις πολλάκις, κινδύνοις ποταμῶν, κινδύνοις ληστῶν, κινδύνοις ἐκ γένους, κινδύνοις ἐξ ἔθνῶν, κινδύνοις ἐν πόλει, κινδύνοις ἐν ἐρημίᾳ, κινδύνοις ἐν θαλάσῃ, κινδύνοις ἐν ψευδαδέλφοις, ἐν λιμῶ και δίψει, ἐν νηστείαις πολλάκις, ἐν ψύχει και γυμνότητι»; (Β' Κορ. ια', 24-27). Ἡ μεταβολὴ αὕτη εἶναι πράγματι μοναδικὴ ἐν τῇ παγκοσμίῳ ἱστορίᾳ. Χωρικοὶ ταξιδεύουν εἰς τὸν κόσμον ὀλόκληρον, χειρώννακτες γίνονται κήρυκες και συγγραφεῖς, ἄνθρωποι δειλοὶ παρουσιάζονται με ἥρωϊκὸν φρόνημα, ψυχαὶ ἀσταθεῖς ἀποκτοῦν σταθερότητα μέχρι τοῦ μαρτυρικοῦ θανάτου.

Μετὰ θάρρους κηρύττουν: «Ὁ ἀκηκόαμεν, ὁ ἐώρακαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὁ ἔθεασάμεθα και αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν... ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν» (Α' Ἰωάν. α', 1-3). Μετὰ θάρρους βροντοφωνεῖ ὁ πρῶν ἀρνητῆς Πέτρος: «γινωσκέτω πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ, ὅτι Κύριον και Χριστὸν αὐτὸν ὁ Θεὸς ἐποίησεν, τοῦτον τὸν Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε» (Πράξ. β', 36). Ὁ Πέτρος και ὁ Ἰωάννης μαζί διεκήρυξαν ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου: «Οὐ δυνάμεθα ἡμεῖς, ἃ εἶδομεν και ἠκούσαμεν μὴ λαλεῖν» (Πράξ. δ', 20). Ἡ ἐμπειρία αὕτη τῶν Ἀποστόλων ἦτο ἡ κινητήριος δύναμις τοῦ ἀποστολικοῦ κηρύγματος και ἡ δύναμις τῆς διωκομένης Ἐκκλησίας. «Ἡ γένεσις τοῦ Χριστιανισμοῦ», ὡς λέγει ὁ γερμανὸς καθηγητῆς Ρήντμαν, «οὐδὲν ἄλλο εἶναι παρὰ ἡ πασχалиνὴ βεβαιότης, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ζῆ». Ἡ βεβαιότης αὕτη διαποτίζει τὴν Ὀρθόδοξον

ΟΙΝΟΣ ΚΑΤΑΝΥΞΕΩΣ

**Ο ΘΗΣΑΥΡΟΣ Ο ΚΡΥΜΜΕΝΟΣ
ΚΑΙ Ο ΠΟΛΥΤΙΜΟΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ**

Εἶπεν ὁ Κύριος «Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θησαυρῷ κεκρυμμένῳ ἐν τῷ ἀγρῷ, ὃν εὐρὼν ἄνθρωπος ἔκρυψε, καὶ ἀπὸ τῆς χαρᾶς αὐτοῦ ὑπάγει καὶ πάντα ὅσα ἔχει πωλεῖ, καὶ ἀγοράζει τὸν ἀγρὸν ἐκεῖνον».

«Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ ἐμπόρῳ ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας· εὐρὼν δὲ ἓνα πολυτίμον μαργαρίτην, ἀπελθὼν πέπρακε πάντα ὅσα εἶχε καὶ ἠγόρασεν αὐτόν».
(Ματθ. ιγ', 44).

Μὲ αὐτὰ καὶ μὲ ἄλλα παρωμοίασεν ὁ Κύριος τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

Τί εἶναι ὅμως ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν; Ὁ Κύριος δὲν τὸ εἶπε, μήτε τὴν προσδιώρισε, μήτε τὴν ἐξιστόρησε ὁλότελα. Μόνον ἀπλῶς τὴν ὠνόμασε «βασιλείαν τῶν οὐρανῶν» καὶ «βασιλείαν τοῦ Θεοῦ», καὶ ἄφησε στὸν καθένα νὰ τὴν εὕρῃ μέσα του, λέγοντας «ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν», «ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ εὐρίσκειται μέσα σας».

Τὸ ὅτι δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἰπωθῆ μὲ λόγια τί εἶναι ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, τὸ φανερώνει ὁ Κύριος, ποὺ εἶπεν «οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως» (Λουκ. ιζ', 20). Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ φώτισις ποὺ ἔρχεται στὴν ψυχὴν ἀπὸ τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος τὴν κάνει οἰκόν του, γεμίζοντάς τὴν ἀπὸ μίαν ὑπερκόσμιον φωτοχυσίαν. Ἡ κατάστασις αὐτὴ τῆς πνευματικῆς εὐφροσύνης καὶ ἐλευθερίας ὅπου δωρίζεται στὴν ψυχὴν, εἶναι ὁ ἀρραβῶνας τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ποὺ δίδεται στὸν Χριστιανὸν ἀπὸ τὴν παροῦσαν ζωὴν, ὡσὰν μία γλωμὴ ἀντιφεγγιὰ ἐκεῖνης τῆς οὐρανίας καὶ ἀρρηγτης φωτοχυσίας καὶ μακαριότητος, ποὺ θὰ εὕρῃ εἰς τὴν αἰωνίαν ζωὴν. Γι' αὐτὸν τὸν ἀρραβῶνα ὁμιλεῖ ὁ ἀπόστολος Παῦλος καὶ λέγει «Βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι», ἤγουν «βλέπομεν τὴν θεϊκὴν φωτοχυσίαν, τώρα, σὲ τούτῃ τὴν ζωὴν, ὡσὰν μέσα εἰς κάποιον καθρέπτην, θαμπά, ἀπροσδιόριστα.» «Τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον.» «Τότε ὅμως, δηλαδὴ εἰς

Ἐκκλησίαν, τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀναστάσεως, ἥτις εἶναι ἡ μόνη πιστὴ θυγάτηρ καὶ κανονικὴ συνέχεια τῆς ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων διὰ τοῦ περὶ τῆς Ἀναστάσεως κηρύγματος θεμελιωθείσης Ἐκκλησίας.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

τὴν ἄλλην ζωὴν, μετὰ τὸ τέλος τούτου τοῦ κόσμου, θὰ βλέπωμεν καὶ θὰ αἰσθανόμεθα τὴν ἀνείπωτην ἐκείνην μακαριότητα, κατὰ πρόσωπον, ἀπ' εὐθείας, καθαρὰ καὶ φανερά». (Κορινθ. ιγ' 12). Καὶ παραπάνω λέγει ὁ μακάριος Παῦλος «ἐκ μέρους γινώσκομεν καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν. Ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέλειον, (ἦγουν ἡ πλήρωσις τῆς πνευματικῆς ἀποκαταστάσεως), τότε τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται». Καὶ θὰ καταργηθῇ τὸ ἐκ μέρους, ἐπειδὴ ἦτον ἀτελές, ἐν θαμποφέγγισμα τῆς οὐρανοῦ φωτοβολίας. Ὁ ἀραββὸν δὲν θὰ ἔχῃ πλέον σημασίαν, ὅταν θὰ γίνῃ ὁ γάμος.

Λοιπὸν, ὁ Χριστὸς δὲν λέγει τί εἶναι ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ μόνον τὴν παρομοιάζει με κόκκον σινάπεως, με προζύμι, με θησαυρὸν κρυμμένον, με πολύτιμον μαργαρίτην, με σαγήνην, καὶ με ἄλλα ὕλικα πράγματα. Τὸ νὰ τὴν παρομοιάξῃ με τόσα πολλά, φανερώνει πόσον σπουδαία εἶναι.

Ἀληθινὰ, ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος ποῦ ἀξιόθῃκε ν' ἀνοιξῇ ἐμπρὸς τοῦ ἡ μυστικῆ πύλης, καὶ νὰ τοῦ ἀποκαλυφθοῦν τὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ, παρομοιάζεται με τὸν ἄνθρωπον ποῦ εὗρηκε θησαυρὸν κρυμμένον, χωσμένον σ' ἓνα χωράφι, κί' ἀπὸ τὴν χαρὰν τοῦ τρέχει καὶ πωλεῖ ὅσα εἶχε, γιὰ ν' ἀγοράσῃ ἐκεῖνο τὸ χωράφι. Γιατί, ὅταν νοιώσῃ μέσα του τὸν μυστικὸν κόσμον τοῦ Θεοῦ, δὲν δίδει πλέον καμμίαν σημασίαν εἰς τὰ φθαρτὰ κατὰ τοῦ κόσμου τούτου, στὲς χαρὲς καὶ στὲς ἀπολαύσεις του. Ἡ παρομοιάζεται με τὸν ἄνθρωπον ποῦ ἀνεκάλυψεν ἓνα ἀτίμητο μαργαριτάρι καὶ ἔτρεξε καὶ ἐπώλησεν ὅσα πράγματα εἶχε, γιὰ νὰ τὸ ἀποκτήσῃ. Ἐπειδὴ ἓνα καὶ μόνον εἶναι τὸ ἀνεκτίμητον μαργαριτάρι, ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐμπρὸς εἰς αὐτὸ ὅλα τὰ πλοῦτη τοῦ κόσμου δὲν ἀξίζουν τίποτε. Καὶ σὲ ἄλλο μέρος λέγει ὁ Χριστὸς, «Πᾶς γραμματεὺς ἀνθρώπων οἰκοδεσπότη, τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ὅμοιος ἐστίν ἀνθρώπων οἰκοδεσπότη, ὅστις ἐκβάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ καινὰ καὶ παλαιὰ». (Ματθ. ιγ', 52). «Ὅποιος, λέγει, μαθητεύσῃ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ οὐρανῶν, ἦγουν ὅποιος δεχθῇ μέσα του με πίστιν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ γίνῃ καινούριος ἄνθρωπος, καθαρίζει τὸ ἀπομέσα σπίτι του ἀπὸ ὅλα ὅσα εἶχε μαζεύσει, ποῦ τὰ ἀγαποῦσε καὶ δὲν τ' ἀποχωρίζοταν, καὶ πετᾷ ἔξω καινούρια καὶ παλιά, γιὰ νὰ κρατήσῃ μοναχὰ τὸν πνευματικὸν θησαυρὸν ποῦ δὲν παληώνει ποτέ, μήτε σκουριάζει, μήτε οἱ κλέπται μποροῦν νὰ τὸν κλέψουν.

Ἡ χαρὰ ποῦ αἰσθάνεται ὁ Χριστιανός, ὅταν τὸν γεμίζει ἡ θεϊκὴ χαρὰ, σκεπάζει κάθε λύπην ποῦ προέρχεται ἀπὸ τὰ ὕλικα πράγματα. Τούτη εἶναι ἡ χαρὰ ποῦ δίδει ὁ Χριστὸς, καὶ αὕτη ἡ χαρὰ εἶναι ἡ μόνη ἀληθινὴ χαρὰ: «ἓνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ἢ πεπληρωμένη» (Ἰω. ιστ', 24). Καὶ αὕτη ἡ χαρὰ, ἐδῶ κάτω, εἶναι ἓνα θαμπὸ ἀντιφέγγισμα ἐκείνης τῆς χαρᾶς, ποῦ θὰ νοιώσῃ ἡ ψυχὴ ὅταν ἀντικρύσῃ στὸν παράδεισον, «ἀ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ

καρδίαν ανθρώπου οὐκ ανέβη, ἀ ἠτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν». (Κορινθ. β', 9). Γι' αὐτό, ὅλος ὁ κόσμος μὲ τοὺς θησαυροὺς του δὲν ἀξίζει τίποτα ὀλότελα στὰ μάτια τοῦ Χριστιανοῦ, καὶ καμμιὰ κακοπέρασις, κανὲν μαρτύριον δὲν εἶναι μπορετὸν νὰ τὸν χωρίσῃ ἀπὸ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, ὅπως λέγει ὁ μακάριος Παῦλος «Πέπεισμαι γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος, οὔτε ζωὴ, οὔτε ἄγγελοι, οὔτε ἄρχαί, οὔτε δυνάμεις, οὔτε ἐνεστῶτα, οὔτε μέλλοντα, οὔτε ὕψωμα, οὔτε βάθος, οὔτε τις κτίσις ἑτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν» (Ρωμ. γ', 38). Καὶ ὁ ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος λέγει εἰς αὐτὸ ἐπάνω «Ἐὰν δὲν μισήσῃ ὁ ἄνθρωπος τὴν ζωὴν του εἰς τοῦτον τὸν κόσμον, ἀπὸ τὸν πόθον ποὺ ἔχει διὰ τὴν μέλλουσαν καὶ μακαρίαν ζωὴν, δὲν ἔμπορεῖ καθόλου νὰ ὑπομείνῃ τὰς διαφόρους θλίψεις καὶ ταλαιπωρίας ποὺ ἔρχονται κατεπάνω του σὲ κάθε ὥραν.» Καὶ πάλιν λέγει ὁ ἴδιος ἅγιος «Ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν εἶναι θεωρία πνευματικὴ, καὶ δὲν εὐρίσκεται εἰς τὰ ἔργα τῶν λογισμῶν, ἀλλ' ἔμπορεῖ νὰ τὴν ἀπογευθῇ ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἕως ὅτου καθαρισθῇ ὁ ἄνθρωπος, μήτε νὰ τὴν ἀκούσῃ καν εἶναι ἱκανός. Διότι μὲ τὴν μάθησιν δὲν δύνανται κανεὶς νὰ τὴν ἀποκτήσῃ. Ἄν ἀποκτήσῃς, τέκνον μου, τὴν καθαρότητα ἢ ὅποια προέρχεται ἀπὸ τὴν πίστιν, μὲ τὴν ἡσυχίαν ποὺ εὐρίσκεται μακρὰν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ χάσῃς τὴν γνῶσιν τούτου τοῦ κόσμου, ὥστε νὰ μὴν τὴν αισθάνεσαι, ἔξαφνα θὰ εὐρεθῇ αὐτὴ (ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ) ἐμπρός σου, χωρὶς νὰ ἐρευνήσῃς γι' αὐτήν. Ἄλλὰ, ἂν σὲ πιάσῃ ἡ θλιβὴς τῆς σαρκικῆς γνώσεως, δὲν κάμνω λάθος ἂν σοῦ εἰπῶ, ὅτι εὐκολώτερον εἶναι νὰ λυθῆς ἀπὸ σιδερένιες ἀλυσίδες, παρὰ ἀπ' αὐτήν». Καὶ πάλιν λέγει «Ζήτα ἀπὸ τὸν Θεὸν τὰ ὑψηλὰ καὶ τὰ πνευματικὰ, καὶ ὄχι τὰ σωματικὰ. Ὁ γυιὸς δὲν ζητᾷ ἀπὸ τὸν πατέρα του ζωμὶ ἀλλὰ ζητᾷ τὰ πλοῦτη καὶ τὰ μεγάλα. Ὁ Κύριος παράγγειλε νὰ ζητοῦμεν τὸν καθημερινὸν ἄρτον, γιὰτὶ ἡ διάνοιά μας εἶναι ἀδύνατη. Κύτταξε ὅμως τί παράγγειλε νὰ ζητοῦν ὅσοι εἶναι τέλειοι στὴν γνῶσιν τοῦ Θεοῦ καὶ ἔχουν ὑγίαν τῆς ψυχῆς. Σ' αὐτοὺς εἶπε, «Μὴ φροντίσετε γιὰ φαγητὸ ἢ γιὰ ἐνδυμα. Γιατὶ, ἂν ὁ Θεὸς φροντίξῃ τὰ ἄλογα ζῶα καὶ γιὰ τὰ πουλιά, ἀκόμα καὶ γι' αὐτὰ τὰ ἄψυχα, δὲν θὰ φροντίσῃ πολὺ περισσότερο γιὰ σᾶς; Ἄλλὰ ζητήσετε καλλίτερα τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην του, καὶ ὅλα αὐτὰ θὰ τὰ λάβετε κοντὰ σ' ἀκείνην». Καὶ ἄλλου πάλιν λέγει ὁ ἅγιος Ἰσαάκ. «Ἡ πνευματικὴ γνῶσις ὀνομάζεται γνῶσις ἐπάνω ἀπὸ τὴν φύσιν, καὶ εἶναι ἀγνωστὴ ἀπ' αὐτήν, καὶ ἀνωτέρα ἀπὸ τὴν φυσικὴν γνῶσιν. Καὶ δὲν τὴν δέχεται ἡ ψυχὴ ἀπὸ τὴν ὕλην ποὺ εὐρίσκεται ἔξω ἀπὸ αὐτήν, ὅπως γίνεται μὲ τὴν φυσικὴν γνῶσιν, ἀλλὰ φανερόνεται ἀπὸ μέσα τῆς ἀπ' εὐθείας, καὶ ἀνέλπιστα ἀποκαλύπτεται. Γιατὶ, ὅπως εἶπεν ὁ Κύριος «ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἐντὸς ὑμῶν

ἐστι.» Καὶ δὲν ἐλπίζεται μὲ κάποιον τύπον, οὔτε ἔρχεται μὲ παρατήρησιν, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Χριστοῦ. Ἀλλὰ ἀποκαλύπτεται ἀπὸ μέρους ἀπὸ τὴν κρυμμένην εἰκόνα τῆς διανοίας, χωρὶς αἰτίαν καὶ χωρὶς τὴν μελετήσῃ κανεῖς. Ἐπειδὴ ἡ διάνοια δὲν εὐρίσκει σ' αὐτὴν κάποιαν ὕλην γιὰ νὰ τὴν αἰσθανθῇ.» Καὶ πάλιν λέγει ὁ αὐτὸς ἅγιος «Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ δὲν ἔρχεται μὲ τὸ νὰ τὴν περιμένῃ κανεῖς. Ὅσοι πορεύθησαν μὲ αὐτὸν τὸν σκοπὸν, καὶ τὴν ἐζήτησαν πρὶν ἀπὸ τὴν καιρὸν τῆς, δηλαδὴ πρὶν νὰ καθαρισθοῦν μὲ αὐστηρὴν ἄσκησιν καὶ μὲ ἔργα ὑψηλά, ἔπεσαν ἀπὸ τὴν ὑπερηφάνειάν των. Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἔρχεται ὅταν ὁ τόπος τῆς καρδίας εἶναι καθαρὸς καὶ ἀμόλυντος. Καὶ πῶς ἡμεῖς θὰ ζητήσωμεν τὰ ὑψηλά τοῦ Θεοῦ;» Καὶ πάλιν λέγει «Ἡ Ἁγία Γραφή δὲν μᾶς ἐζήγησε τί εἶναι τὰ πράγματα τῆς ἄλλης ζωῆς. Ἀλλὰ πῶς θὰ δεχθοῦμεν τὴν αἰσθητὴν ἐκείνης τῆς μακαριότητος ἀπὸ ἐδῶ ὅπου ζοῦμεν, χωρὶς νὰ πάθουμε τὴν φυσικὴν ἀλλοίωσιν καὶ δίχως νὰ βγοῦμεν ἀπὸ τοῦτον τὸν κόσμον; Λοιπὸν μᾶς τὰ ἐδίδαξε μὲ τὰ ὀνόματα ποὺ ἔχουν, νάποια ποθητὰ πράγματα καὶ σπουδαῖα σὲ τοῦτον τὸν κόσμον, γιὰ νὰ μᾶς ἐρεθίσῃ στὸ νὰ τὰ ποθήσουμε, λέγοντας «ὄφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε, κ.τ.λ.» Καὶ μὲ αὐτὰ θέλησε νὰ μᾶς δώσῃ νὰ ἐνοήσουμε ὅτι τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ εἶναι ἀκατάληπτα, καὶ δὲν ἔχουν ὁμοιότητα μὲ τίποτα ἀπὸ ὅσα ὑπάρχουν ἐδῶ, σὲ τούτῃ τὴν ζωῇ».

Ἐκεῖνο ποὺ συντελεῖ περισσότερον ἀπὸ ὅλα στὸ νὰ ἀξιωθῇ ὁ ἄνθρωπος νὰ αἰσθανθῇ ἐντός του τὸ ἀντιφέγγισμα τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἡ ἁγιασμένη ταπεινώσις, γιὰ τὸ ὅπου ὑπάρχει αὐτή, ὑπάρχουν καὶ ὅλα τὰ καλὰ ποὺ εὐχαριστοῦν τὸν Θεὸν καὶ τὸν κάμνουν πατέρα γενναϊόδωρον ἐκείνου ὅπου τὴν ἔχει. Καὶ τὸ ἀντιφέγγισμα αὐτὸ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ ποὺ αἰσθάνεται ἡ ψυχὴ «ὡς ἐν ἐσόπτρῳ καὶ αἰνίγματι», εἶναι, ὅπως εἶπαμεν πρωτῆτερα, ὁ ἄρραβὼν τῆς μελλούσης μακαριότητος. Ὁ ἄρραβὼν ἠμπορεῖ νὰ μὴν εἶναι τὸ δακτυλίδι τοῦ γάμου, ἀλλὰ εἶναι ὅμως καὶ αὐτὸ μέγα χάρισμα καὶ ἐλπίδα σίγουρη. Καὶ ὅπως τὸ πλήρωμα τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, παρομοίως καὶ τὸ ὀλίγον ποὺ ἀξιώνεται ὁ ἄνθρωπος, ἐνῶ εὐρίσκεται ἀκόμα σὲ τούτῃ τὴν ζωῇ, εἶναι, καὶ αὐτὸ ἔργον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καὶ ἡ ψυχὴ ποὺ τὸ δέχθηκε, γερμίζει ἀπὸ τὴν ἀγάπῃ πρὸς τὸν Θεόν, καὶ μόνον εἰς Ἐκεῖνον ἀναπαύεται. Καὶ τὴν γερμίζει ἡ χαρὰ ἀπὸ τὴν πεποιθήσῃ ποὺ ἔχει καὶ ἀπὸ τὸ ρεῦμα τῆς αἰωνίας ζωῆς ποὺ τὴν δροσίζει. Ἀποστρέφεται τὰ φανταχτερά φορέματα καὶ τὴν ἐξωτερικὴν ἐπίδειξιν, καὶ ἀγαπᾷ νὰ ἔχη ταπεινὴν ὄψιν εἰς ὅλα, ἐπειδὴ ἡ καρδιά ὅ,τι ἔχει μέσα, τὸ φανερῶνει καὶ ἀπ' ἔξω. Καὶ δὲν θέλει νὰ εἶναι δεμένη μὲ πολλὰ πράγματα,

Ο Σ Α Μ Ο Υ Η Λ

Στὴ σύντομη αὐτὴ μελέτη μου γιὰ τὸν Σαμουήλ, δὲν πρόκειται βέβαια νὰ ἀνιστορίσω διεξοδικά, πὼς ἐπάρθηκε τελειωτικὰ τὸ ἥρωϊκὸ Σοῦλι, ποῦ ἀνάστησε τοὺς ἀντίλαλους τῶν ἀρχαίων παιάνων τοῦ Μαραθῶνα, τῆς Σαλαμίνας, καὶ τοῦ θεοκρατικοῦ μας Βυζαντίου. Οὔτε καὶ τοὺς λαμπρότατους Σουλιώτικους ἄθλους, ποῦ ἐφθάσανε συχνὰ στὴν ἀνώτατη κορυφὴ τῆς ἥρωϊκῆς καὶ δραματικῆς ἀπόδοσης. Καὶ μονάχα γιὰ τὸ Κοῦγκι τοῦ Σαμουήλ θὰ μιλήσω λίγα λόγια, ποῦ σ' αὐτὸ καὶ στὸ περιτείχισμά του κλείσθηκε κι' ὁ καπετὰν Φῶτος Τζαβέλλας, στὶς τελευταῖες ἡμέρες τῆς ἐλευθέρης Σουλιώτικης ζωῆς. Καὶ τὸ γεγονός αὐτό, καλύτερα ἀπὸ κάθε τι ἄλλο, ἀποδείχνει τὴν πυρακτωμένην ἀτμόσφαιρα, τὴν ἀλύγιστην ἀποφασιστικότητα, καὶ τὴν μεγάλη πνοή, ποῦ εἶχε μεταδώσει ὁ Σαμουήλ, σ' ὅλους ὅσοι εἶχανε κλεισθῆ μαζί του ἐκεῖ.

★

Τὸν καπετὰν Φῶτο τὸν κρατοῦσεν ἕως τότε ρεέμι στὰ Γιάννινα ὁ Ἄλῆς Καὶ τὸν ἐλευθέρωσε ἀπὸ τὰ δεσμά του, μὲ τὴν συμφωνία, νὰ πάη στὸ Σοῦλι καὶ ν' ἀπομακρύνῃ στὴν κρίσιμην ἐκείνη ὥρα ὅλη τὴ φάρα του κι' ὅλους τοὺς ἰδικούς του ἀπὸ τὴν πατρίδα του· καὶ νὰ «πάη νὰ κατοικήσῃ ἐλεύθερα ὅπου θελήσει». Ἐλόγιαζεν ὁ τύραννος, πὼς ἔτσι, θ' ἀδυνατίσῃ καὶ πὼς θὰ πέσῃ εὐκόλα τὸ Σοῦλι. Συναγροικηθῆκανε λοιπὸν ὁ Ἄλῆς μὲ τὸν καπετὰν Φῶτο, καὶ συμφωνήσανε. Καὶ γιὰ τὸ βέβαιο καὶ

καὶ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον εἰρηνεύει καὶ χαίρει μὲ ταπεινώσιν, χωρὶς νὰ φανερώνεται ἡ χαρὰ της. Ἀγαπᾷ ἀπάνω ἀπὸ ὅλα τὴν ἡσυχίαν, καὶ ἔχει παντοτινὰ εὐφροσύνην μεγάλην, διότι «τῆς γλυκύτητος τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ Θεοῦ, οὐκ ἔστιν οὐδὲν ὅμοιον». Ἀγαπᾷ τὴν πτωχείαν ὅπου κάμνει τὸν ἄνθρωπο νὰ συμμαζευθῇ στὸν ἑαυτὸν του καὶ νὰ μὴν ἔχῃ ὑπερηφάνειαν. Ἀπὸ τὴν εὐγνωμοσύνην ποῦ αἰσθάνεται ὁ ἁμαρτωλὸς γιὰ τὸ ἐχαρίσθη ὁ πλοῦτος τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ, τρέχουν ὡσὰν βροῦσες τὰ μάτια του, καὶ νοιώθει ὅτι ξεπλύνεται ὅχι μόνον ἡ ψυχὴ του, ἀλλὰ καὶ τὸ ἴδιον τὸ σῶμά του, καὶ λέγει στὸν Κύριον μαζί μὲ τὸν Δαυὶδ «Ραντιεῖς μὲ ὑσώπω καὶ καθαρισθήσομαι, πλυνεῖς με καὶ ὑπὲρ χιῶνα λευκανθήσομαι». Καὶ δὲν φοβάται τὸν θάνατον πλέον, ἐπειδὴ ἐγυμνάσθη μὲ τὴν καθημερινὴν μνήμην του.

(Συνεχίζεται)

ΦΩΤΙΟΣ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ

για τὴν ἀσφάλεια τῆς συμφωνίας ποὺ ἐκάνανε, ὁ Ἄλῆς ζήτησε νὰ κρατήσῃ, γιὰ ἐνέχυρο, τὴν γυναῖκα καὶ τὰ παιδιὰ τοῦ καπετὰν Φώτου.



Ὁ Τζαβέλλας τὸ δέχθηκε. Γιατὶ σκοπὸς του ἦτανε νὰ ξεφύγῃ, μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτῆ. Καὶ πηγαίνοντας στὸ Σοῦλι, νὰ πείσῃ τοὺς συμπατριῶτές του, νὰ δεχθοῦνε νὰ ξαλαφρώσῃ τὸ Σοῦλι ἀπὸ τὸν ἄμαχο πληθυσμό, ποὺ στὶς δύσκολες αὐτὲς ὥρες ἦτανε βάρος ἀβάσταγο. Καὶ νὰ στείλουνε στὴν Πάργα, «ὄλες τὶς ἀδύνατες γυναῖκες, τοὺς γερόντους καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ, διὰ νὰ μὴ φθεῖρουν τὶς τροφὲς εἰς ταύταις τὶς στενὲς περιστάσεις». Κι' ὅπως λέει ὁ Ὑδρωμένος, εἶπε στοὺς προεστοὺς, στὴν σύναξη ποὺ γίνηκε καὶ ποὺ τοὺς προσκάλεσε διὰ νυκτός, μόλις ἔφθασε στὸ Σοῦλι: «ἔτσι, ἐμεῖς μένομεν ὅλοι ἄνδρες ἐλεύθεροι καὶ πολεμικοί· καὶ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον ἠμποροῦμεν νὰ διώξωμε τὸν ἐχθρὸν ἀπὸ τὴν πατρίδα...»



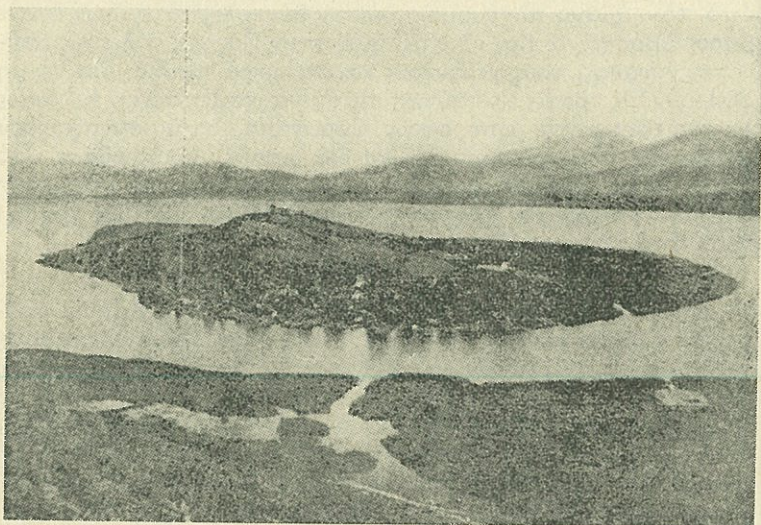
Δὲν ἐπέτυχε ὅμως ὡς τὸ τέλος τὸ σχέδιό του. Καὶ τὰ πράγματα πήρανε διαφορετικὸ τέλος. Γιατὶ ὅταν, ἐξουσιοδοτημένος ἀπὸ τοὺς συμπατριῶτές του, ἐπῆγε στὴν Πάργα, γιὰ νὰ κλείσῃ συμφωνία μὲ τοὺς Παργίους, νὰ δεχθοῦνε τοὺς γέρους καὶ τὰ γυναικόπαιδα, ὁ Μπότσαρης κι' ὁ γέρο-Κουτσονίκας ἐπέισανε τοὺς Σουλιῶτες τῆς Κιάφας, νὰ διαπραγματευθοῦσε μὲ τὸν Βελῆ πασσᾶ. Κι' ἔτσι, στὶς 12 τοῦ Δεκέμβρη ὑπογράψανε μαζί του συμφωνητικὸ, νὰ βγοῦνε ἀπὸ τὴν Κιάφα μὲ τ' ἄρματά τους καὶ μ' ὅτι ἄλλο μποροῦνε νὰ πάρουνε. Ν' ἀποζημιωθοῦνε γιὰ κείνα ποὺ θ' ἀφήσουν. Νὰ τοὺς δοθοῦνε ζωοτροφὲς καὶ ζωντανά, γιὰ νὰ μεταφέρουνε τὸ βιό τους, τοὺς ἀρρώστους, τοὺς γέροντες, καὶ τὶς γυναῖκες καὶ τὰ παιδιὰ στὸν τόπο ὅπου θὰ κατοικήσουν. Κι' ἀκόμη, νὰ ἐλευθερωθοῦνε ἀπὸ τὸν Ἄλῆ οἱ Σουλιῶτες αἰχμάλωτοι.

Αὐτοὶ ἦτανε οἱ ὄροι τοῦ συμφωνητικοῦ ποὺ ὑπογράφηκεν. Μὰ οὔτε ὁ Ἄλῆς, οὔτε κι' ὁ Τζαβέλλας τὸ δεχθῆκανε τὸ συμφωνητικὸ αὐτό. Κι' ὁ Ἄλῆς, φθάνοντας βιαστικὰ στὸ Σοῦλι ἔβρισε σκληρὰ τὸν γιού του καὶ τὸν Βελῆ-πασσᾶ, ποὺ στάθηκεν ἀνήμπορος νὰ πάρῃ μὲ τ' ἄρματά του τὴν κορακοφωλιὰν αὐτὴν. Ὁ δὲ καπετὰν Φώτος ξέφυγε, κι' ἐκλείσθηκε μαζί μὲ τὸν Σαμουήλ στὸ Κοῦγκι. Καὶ ὅταν τοῦ παράγγειλε καὶ τοῦγραψεν ὁ Ἄλῆς νὰ παραδοθῇ, «μ' ὅλους ὅσους εὐρίσκεται κλεισμένους· καὶ ὅτι, ἂν δὲν τὸ κάμῃ, θὰ τοὺς ἀπεράσῃ ὅλους μικροὺς καὶ μεγάλους, ἀπὸ τὸ σπαθί του, ὁ Τζαβέλλας τ' ἀποκρίθηκε, μὲ τὸ παρακάτω γράμμα, ποὺ κάθε του λέξι εἶναι βέλος, ποὺ ἔχει ξεφύγει ἀπὸ

πύρινον ἀγγελικὸ τόξο, καὶ γεμίζει ἀπὸ λάμψη κι' ἀπὸ θεία μελωδία τὴν ταπεινὴ καὶ δύσκολη σ' αἴσθημα καθημερινὴ μας αὐτὴ ζωὴ.

«Βεζύρη μου,

Μὴ στοχασθῆς, ὅτι θέλει μ' εὐρῆς δειλὸν καὶ μικρόψυχον, ἐπειδὴ ἔχεις τὴν γυναῖκά μου καὶ τὰ παιδιὰ μου εἰς χεῖράς σου. Ἡ περίστασις τῆς Πατρίδος μου μὲ κάνει, νὰ μὴ στοχασθῶ οὔτε



Ἡ νῆσος τῆς Λίμνης τῶν Ἰωαννίνων.

γυναῖκα, οὔτε παιδιὰ. Εἶσαι ἐξουσιαστὴς, νὰ τὰ κάμῃς ὅτι κι' ὅπως θέλεις. Ἐγὼ ὅμως, μὲ ὄλην μου τὴν γενεὰν καὶ ὅσους ἄλλους συμπατριῶτες ἔχω μαζί μου, εἶναι ἀδύνατον νὰ σοῦ παραδώσουμε τ' ἄρματα.

Φῶτος Τζαβέλλας»

★

Ἡ ἀπόκριση αὐτὴ ξεφρένιασε κυριολεκτικὰ τὸν Ἀλῆ. Καὶ παρευθὺς πρόσταξε νὰ συνταχθῆ σὲ μάχη ὅλο του τὸ στράτευμα, ποῦ ἔφθανεν «ἕως χιλιάδας δεκαοκτώ». Κι' ἐσκόρπιζε παινέματα κι' ἔταζε λουφέδες δεξιὰ κι' ἀριστερά. Καὶ τὴν ἄλλην ἡμέρα συναυγα ἐπιτέθηκε, μὲ λύσσα φοβερή, γιὰ νὰ πάρῃ τὸ Κοῦγκι.

Μὰ θεοφόρος ὁ Σαμουήλ ἔτρεχε παντοῦ κι' ἐνεψύχωνε τοὺς πάντες. Καὶ λὲς καὶ εἶχε πάρει ἐπάνω του ὄλη τὴν εὐθύνη τῆς μάχης καὶ τῆς νίκης, ἐφώναζε—«Φωτιά στους ἄπιστους, ἀδέλφια

μου... Ὁ Θεὸς τὸ πρόσταξε, ν' ἀνοίξουνε σήμερα τὰ κατώγια τοῦ Ἄδη καὶ νὰ τοὺς καταπιοῦν...».

Ὁ δὲ καπετὰν Φῶτος «εὐγῆκεν—λέει ὁ Ὑδρωμένος—ἔξω ἀπὸ τὸ περιτείχισμα, μὲ ἑκατὸν πενήντα στρατιώτας. Κι' ἐσυγκρότησε τότεν δυνατὸν πόλεμον, ὥστε ὁποῦ δὲν ἐχρησίμευαν πλέον τ' ἄρματα τοὺς ἀπὸ τὴν πολλὴν θερμότητα». Ἐφτὰ ὥρες διήρκεσεν ἡ μάχη. Κι' ἐστοίχισε στοὺς Τούρκους ἑφτακόσιους νεκροὺς καὶ διπλάσιους λαβωμένους. Καὶ στοὺς Σουλιώτες ὀκτῶ ἄνδρες νεκροὺς—κι' ἀπ' αὐτοὺς οἱ μισοὶ ἀπὸ βόμβες—καὶ τρεῖς γυναῖκες καὶ δεκατέσσερες λαβωμένους. Οἱ Τούρκοι πισωπλάτισαν ντροπιασμένοι καὶ καταφοβισμένοι. Κι' ὁ Ἄλῆς ἔφυγε παρευθὺς στὰ Γιάννινα, ἀφήνοντας τὸν Βελῆ «νὰ κάμη ἐκεῖνο, ὁποῦ τοῦ φανῆ εὐλογον καὶ συμφέρον».

Τέτοια κατορθώνει ἡ δύναμη τοῦ ἀνθρώπου, ὅταν ζευθῆ ἀποφασιστικὰ σ' ἓναν ἀνώτερο σκοπὸ. Κι' ἔτσι ἀνοίγει τὸ δρόμο κι' ἀναμερίζει τὸ χάος καὶ τὰ σκοτάδια τοῦ τὸ Πνεῦμα, γιὰ νὰ βαδίσῃ πρὸς τὸ φῶς. Κι' οὔτε ἡμπορεῖ νὰ εἰπωθῆ μὲ λόγια ἡ θεοκίνητη αὐτὴ Σουλιώτικη προσπάθεια. Καὶ συλλογιέται μονάχα κανεὶς, ὡς ποῦ μπορεῖ νὰ φθάσῃ καὶ πόσο μπορεῖ νὰ καρπίσῃ τὸ ἀνθρώπινο σπλάγγυον. Ὅπως ἐκάρπισε τότε, κάτω ἀπὸ τὴν φωνὴ καὶ τὸ ἐμψυχωτικὸ παράδειγμα τοῦ Σαμουήλ, μὲ τὸ σπαθὶ τοῦ Τζαβέλλα. Καὶ γίνεται φῶς φανερό, πὼς οἱ λαμπρὲς ἀρετὲς καὶ τὰ ὑψηλότερα κατορθώματα στὸ δημόσιο βίον δὲν εἶναι καρπίσματα, ὅπως θένε μερικοί, τῆς γνώσης μονάχα. Ἀλλὰ πὼς ριζώνουν καὶ γονιμοποιοῦνται μέσα στὴ λαϊκὴ συνείδηση, ἀπὸ τὴν θρησκευτικὴ κυρίως πίστη κι' ἀπὸ τὰ ἠθικὰ βιώματα.

ΑΝΘΙΜΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗΣ

Παρακαλοῦνται τὰ Ἐκκλ. Συμβούλια τῶν Ἱ. Ναῶν, οἵτινες λαμβάνουν τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία», ὅπως καταβάλουν εἰς τὸ Τοπικὸν TAKE τῆς περιφέρειας τῶν τὴν τυχὸν ὀφειλομένην συνδρομὴν των, ἥτις ἀπὸ τοῦ ἔτους 1957 καθωρίσθη εἰς δρχ. 30 ἑτησίως, ἐκτὸς τῶν Ἱ. Ναῶν τῶν περιφερειῶν Ἀθηνῶν—Πειραιῶς, τῶν ὁποίων ἡ συνδρομὴ καθωρίσθη εἰς δρχ. 50, 75 ἢ 100, ἀναλόγως τῆς κατηγορίας ἐκάστου.

ΣΤΑΧΥΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΓΡΟ ΤΟΥ

57. ΑΦΡΟΣΥΝΗ

«Ψυχή ἔχεις πολλά ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου».

(Λουκ. ιβ' 16-21)

Ἦταν τόσο διαφανῆ τὰ ἀντιυλιστικά καὶ τόσο πνευματικά τὰ κηρύγματα τοῦ Ἰησοῦ, ὥστε δὲν ἤλεγχον μονάχα μὴ ὀλόκληρη ἐποχή, ποῦ ἔπαιρνε τὸ χαρακτηρισμὸς τῆς ἀπὸ τὸ κοσμοθεωρητικὸ καὶ βιοθεωρητικὸ ρεῦμα ποῦ ἐπικρατοῦσεν, ἀλλὰ καὶ τὰ βάρη καὶ τὰς προσωπικὰς ροπὰς τῶν ἀτόμων ὡς ὁμάδων καὶ ὡς μονάδων. Δὲν ὑπῆρχε πτυχή τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς νὰ μᾶς δεχθῆ τὸν ἔλεγχο τοῦ εὐαγγελικοῦ φωτὸς καὶ συνεπῶς νὰ μὴ βγῆ στὴν ἐπιφάνεια τόσον τῆς ἀτομικῆς ὅσο καὶ τῆς κοινῆς συνειδήσεως. Σχέσεις μεταξύ τῶν μελῶν τῆς ἴδιας αἱματικῆς συγγενείας, θέσις ἔναντι τῶν παρουσιαζομένων προβλημάτων σὺς ἀντιρρήσεις ἢ διαφωνίες ἢ πλᾶνες εὐρίσκοντο κάτω ἀπὸ τὴ δικαστικὴ φωνὴ τῆς εὐαγγελικῆς ἀρχῆς, ἡ ὁποία, μὲ τὸ στόμα τοῦ Χριστοῦ ἐτόνιζε πὼς πρέπει νὰ καλλιεργῆται ψυχικὰ πρωτίστως ὁ ἄνθρωπος, ἔπειτα μ' εὐκολία θὰ τακτοποιῆ ζητήματα, οἰκογενειακά καὶ κοινωνικά.

Ἀφορμὴ τῆς παραβολῆς τοῦ ἀφρονος πλουσίου ὑπῆρξε ἡ πλεονεξία τῶν δύο ἀδελφῶν. Φαίνεται πὼς ὁ ἓνας ἰσχυρότερος καὶ πανουργότερος ἀπὸ τὸν ἄλλον, σὰν δυναμικός, ἐξεμεταλλεύετο ὀλόκληρη τὴν πατρικὴ περιουσία, μολοντί ἀνῆκε καὶ στοὺς δυο καὶ ἔπρεπε νὰ γίνῃ ἴση διανομή, γιὰ νὰ μὴ ἀδικῆται ὁ ἀσθενέστερος ἀδελφός. Παρὰ τὴ συκοφαντικὴ ἀπὸ φθόνο, ἐκστρατεία τῆς ἐβραϊκῆς ἡγεσίας κατὰ τοῦ Χριστοῦ, φαίνεται πὼς ἀπὸ τοῦ μικροτέρου μέχρι τοῦ μεγαλειτέρου ἐπιστεύετο ὡς δίκαιος ὁ ἀκρότατο βαθμὸ καὶ ἀπροσωπόληπτος ὁ Κύριος, γιὰτι ποτὲ δὲν ἐτάχθη μὲ ἄτομα ἢ κόμματα, ἀλλὰ μὲ τὴν δικαιοσύνη καὶ τὴν ἀλήθεια. Κάποτε - κάποτε μάλιστα, ὑπὸ τὴν πίεσι τῆς πραγματικότητος, τοῦ Ἰησοῦ ἢ ἀντικειμενικότης καὶ ἡ, ὡς ἀνθρώπου, ἀκεραϊότης, ὡμολογεῖτο, καὶ ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς του ἀκόμη. Ἡ ἀδικία, ἡ ὁποία ἐπικρατοῦσε, ἡ γκρίνια καὶ τὸ ἀλληλοφάγωμα τῶν ἀδελφῶν, ποῦ ζητοῦσαν δικαιοσύνη κατὰ τὸ Χριστό, δείχνουν πὼς καὶ εἰ δύο, γιὰ νὰ μὴ μποροῦν νὰ τακτοποιήσουν περιουσιακά ζητήματα, ἦσαν πλεονέκται. «Διδάσκαλε, εἶπε κάποιος ἐκ τοῦ ὄχλου, εἶπέ τῷ ἀδελφῷ μου μερίσασθαι τὴν κληρονομίαν μετ' ἐμοῦ». Δὲν εἶχε μπτῆ στὸ βαθύτερο νόημα τῆς διδασκαλίας τοῦ Εὐαγγελίου. Δὲν μπόρεσε, τόσον αὐτός, ὅσον καὶ ὁ ἄλλος ποῦ ἀσφαλῶς ἦταν δίπλα του ὅταν ὑπεβλήθη αὐτὸ τὸ ἐρώτημα, νάντιληφθοῦν πὼς ἐὰν τὰ

διαφέροντα τοῦ ἀνθρώπου δὲν μετατεθοῦν περισσότερο στὸν οὐρανό, ἀλλὰ μείνουν σὰν φροντίδες καὶ σὰν ἀνησυχίες ἐπάνω στὴ γῆ, κατὰ λογικὸν κανόνα τὰ μέλη τῆς οἰκονογενείας θὰ διασπασθοῦν καὶ τὸ αἷμά τους δὲν θὰ μείνῃ αἷμα συγγενικό, ἀλλὰ θὰ γίνῃ νερό. Ἡ ὕλη δὲν μπορεῖ νὰλλάξῃ τὴν αἱματικὴ σύνθεσι, δὲν μπορεῖ νὰ σφυρηλατήσῃ στερεοὺς δεσμοὺς μεταξύ τῶν μελῶν τῆς οἰκονογενείας γιατί δὲν ἔχει μέσα της κανένα μυστικό ἠθικῶν μεταβολῶν. Ἡ ὕλη εἶτε ὡς χρῆμα εἶτε ὡς ἀκίνητη περιουσία, δὲν εἶναι γιὰ τ' ἀδέλφια ἢ χρυσὴ ἀλυσίδα, πού, μαγικά, ἔχει τὴν ιδιότητα νὰ δέσῃ γιὰ τὸ καλὸ καὶ διπλὸ συμφέρον τ' ἀδέλφια μὲ ἀκαταλύτους δεσμοὺς ἀγάπης. Ἡ ἀγάπη μεταξύ τῶν ἀνθρώπων καὶ μάλιστα μεταξύ τῶν ἀδελφῶν πού ἐγενήθησαν ἀπὸ τὴν ἴδια κοιλιά καὶ ἡ ὁμόνοια, συνεπῶς, δὲν γεννιέται ἀπὸ τὴν ὕλην. Ἡ πρώτη εἶναι ἠθικὴ ἀρχὴ καὶ ἀφορᾷ τὴν καρδιά. Ἡ δευτέρα εἶναι συντηρητικὴ, καὶ πρὸς καιρὸν, ὕλικὸ στοιχεῖο καὶ ἀφορᾷ τὸ στομάχι καὶ τὴν προσωρινὴ ἐπίγειο ζωὴ. Ἡ πρώτη πού μὲ τὴν κρίσι τῆς δικαιοσύνης, τὸ μάτι τῆς καλωσύνης βλέπει καὶ σταθμίζει τὰ πράγματα τῆς ζωῆς μας ἐδῶ, δὲν ἔχει δεσπόζουσα θέσι ὅτις καρδιές τῶν ἀδελφῶν καὶ τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ κατάφωρη ὕλικὴ ἀδικία μὲ συνέπειες τίς πικρίες, τίς καθημερινές γκρίνιες, τοὺς διαπληκτισμοὺς, τὰ δικαστήρια. Ἡ δημοσία καταγγελία τοῦ ἐνὸς τῶν ἀδελφῶν καὶ ἡ παράκλησις τοῦ ἐνὸς νὰ τοῦ ἀποδοθῇ δικαιοσύνη, φανερώουν πῶς ἡ οἰκογένεια εἶχε μεταβληθῆ σὲ στρατόπεδο ἀντιμαχομένων ἐξ αἰτίας τῆς ἀδικίας στὸν ὕλικὸ τομέα. Συνέβαινε ὅ,τι καὶ σήμερα. Ἀδέλφια ἔγιναν μαλλιὰ κουβάρια ἐξ αἰτίας τῆς ὕλης. Πολυχρόνιοι δικαστικοὶ ἀγῶνες, κατασπατάλησις κολοσσιαίων περιουσιῶν, φωτιά ἀντεκδικήσεως καὶ λύσσα ἀλληλοεξοντώσεως στὶς καρδιές ἀδελφῶν, πού ἐφίλοξενήθησαν στὴν ἴδια, εἶπαμε, κοιλιά τῆς μάνας τους, ἀνετράφησαν κάτω ἀπὸ τὸ χαμόγελό της, ἐμεγάλωσαν μὲ τὰ ἴδια ὄνειρα, τοὺς ἴδιους πόθους, τίς ἴδιες ἀνησυχίες, τίς ἴδιες μελλοντικὰς ἐλπίδες, πού, μικροί, ἀφελεῖς, ἀδιάφοροι τότε, καὶ ἀπονήρευτοι ἐπίστευαν πῶς καμμιά δύναμη δὲν θὰ κατώρθωνε νὰ τοὺς διασπάσῃ καὶ νὰ τοὺς χωρίσῃ ποτέ· φαινόμενα δηλαδὴ ὀλιβερὰ, παρατηροῦνται ἀμέσως μὲ τὴν πρώτη ἐνηλικίωση τῶν ἀδελφῶν, καὶ τὸν γεροντικὸν μαρασμὸ τῶν γονέων· πού κατεβαίνουν στὸν τάφο μὲ φαρμακωμένη τὴν καρδιά. Καὶ ἀφορμὴ: Ἡ περιουσία· ἡ ὕλη· ὁ μαμωνᾶς. Καὶ αἰτία: ἡ πλεονεξία, μᾶς λέγει ὁ Χριστός, ἡ πλεονεξία πού εἶναι τὸ σατανικὸν συρματένιο δίχτυ τῆς ἀδικίας τοῦ ἄλλου.

Στὴν παράκλησι τοῦ ἐνὸς τῶν ἀδελφῶν νὰ μοιρασθῇ ἡ περιουσία τους μὲ πνεῦμα δικαιοκρισίας πού διέκρινε τὸν Κύριό μας, Ἐκεῖνος ἀμέσως τοῦ ἀπήντησε: «Ἄνθρωπε, τίς μὲ κατέστησε δικαστὴν ἢ μεριστὴν ἐφ' ὑμᾶς;» Πρῶτον ὁ Χριστός δὲν εἶχε καμμιά

νομική ἀρμοδιότητα νὰ δικάζῃ ὑποθέσεις τέτοιας φύσεως. Ὑπῆρχαν οἱ ἄνθρωποι τοῦ Νόμου μὲ σοβαροφάνεια, μὲ γενειάδες, μὲ πλατεῖα κράσπεδα, ἀσπρομάλληδες, μελετηταὶ τῆς βίβλου, καυχώμενοι γιὰ τὴν πατρογονικὴν τὸν καταγωγὴν καὶ τὰς νομικὰς γνώσεις, τιμῆται τῶν πάντων. Σ' αὐτοὺς ἔπρεπε νὰ προστρέξῃ ὁ ἀδικούμενος, καὶ ὄχι στὸν μόλις τριακονταετῆ Ἰησοῦν, ἐναντίον τοῦ Ὁποίου ἔβαλον οἱ φθονεροὶ καὶ ἄπιστοι μεγάλοι ὁμόθησκοὶ του. Φαίνεται πὼς δὲν εἶχεν ἐμπιστοσύνην. Ὅταν ἡ δικαστικὴ συνείδησις διαφθαρή, τότε πὼς θάπονείμῃ δικαιοσύνην; Ἄρα οὔτε ἡ ἡλικία, οὔτε ἡ ιδιότης, οὔτε ἡ ἐξωτερικὴ ἐμφάνισις, οὔτε καὶ ἡ ἀποστολὴ ἀκόμη μπορεῖ νὰ κάμουν τὸν ἄνθρωπον ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς. Ἴσως αὐτὰ τὰ προσόντα καὶ τὰ μέσα νὰ γίνωνται καὶ βλαπτικὰ στὴν κοινωνία, πού μπορεῖ νὰ πιστεῦῃ πὼς οἱ φορεῖς τῶν ἀξιῶν εἶναι ἀκέραιοι στὸ χαρακτῆρα, ἀντικειμενικοὶ, καὶ ἀσφαλτοὶ στὴν κρίσιν τους. Ἄλλ' ὁ ἀδελφὸς πού παρεπονεῖτο γιὰ τὴν ἀδικίαν, εἶχε διαφορετικὴ γνώμη γι' αὐτούς. Δικαιολογεῖται, συνεπῶς, ἡ δημοσία ἀναφορὰ του στὸ Χριστό, πού πανθομολογουμένως ἦτο ἀσφαλτος. Ἄλλὰ γιατί δὲν ἐδέχθη; Εἴπαμε τὸ λόγο ἔπειτα ἡ ἀρνησις ἐστὶν ἰσχυρὰ ἐπὶ τὰ ἐλατήρια τοῦ μηνυτοῦ. Πολλὲς φορὲς οἱ πιστοὶ μᾶς ἀπασχολοῦν μὲ ζητήματα ἐντελῶς ἀσχετα μὲ τὴν ἀτομικὴν τὸν συνείδησιν. Ἐπιυλίσσουν ὥρες ὑλόκληρες μπροστὰ στὸ πετραχῆλι ἱστορίες οἰκογενειακῆς φύσεως, γραμμένες μὲ τὸ μελάνι καὶ τὴν πένα τῶν ἀτομικῶν τὸν συμφερόντων, πού ἀφοροῦν κληρονομίαι, καὶ σὲ καλοῦν νὰ ἐπέμβῃς γιὰ τὴν τακτοποίησιν τῶν ἀδικιῶν γύρω ἀπὸ τὰ χωράφια τους, τὰ σπίτια τους, τὴν λίβραν τους. Δὲν ξανοίγουν τὰ φυλλοκάρδια τους γιὰ νὰ κάμῃ διάγνωσιν τῆς ἠθικῆς ἀρρώστειας, οὔτε ἔρχονται νὰ ὑποβληθοῦν σὲ θεραπεία αὐτοὶ πού καταγγέλλουν τὰ ἄλλα μέλη τῆς οἰκογενείας ὡς ἄδικοι. Αὐτὸς εἶχε ὅλον τὸ δίκον, κι' ὅλοι οἱ ἄλλοι ἄδικοι. Αὐτὸς εἶναι τὸ ἀγαθὸ καὶ ἀδύναμο πούλακι, καὶ αὐτοὶ εἶναι οἱ σαρκοβόροι ἀετοὶ, πού μὲ τὰ νύχια τους ζητοῦν νὰ τοὺς καταξέσχισουν. Καλεῖς τοὺς ἄλλους: Ἐπαναλαμβάνουν γιὰ λογαριασμὸν τοὺς τὰ ἴδια, καὶ ἄκρῃ δὲν μπορεῖς νὰ βρῆς πούθενά. Κι' ὄχι μονάχα αὐτό, ἀλλ' ἂν, κατὰ συνείδησιν καὶ πνεῦμα Θεοῦ μετὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν πραγμάτων τοὺς καλεῖς νὰ συμμορφωθοῦν μὲ τὴν συμβουλήν σου, ἐπειδὴ ὁ καθένας σὲ ἤθελε νὰ βγάλῃς πόρισμα εὐνοϊκὸ γι' αὐτόν, ὅλοι τους θὰ σὲ μισήσουν. Στὸν πνευματικὸν ἴδιον, δὲν συμφέρει ἡ ἀνάμιξις μὲ ζητήματα ὕλης, κληρονομιάς. Οἱ κακὲς κεφαλῆς στίς περιπτώσεις αὐτὲς πρέπει ν' ἀκούσῃ αὐτὸ πού ἤκουσεν ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς δύο πλεονέκτας ἀδελφοὺς, γιὰτὶ τὸ πρόβλημα δὲν εἶναι οὔτε τοῦ μέτρου οὔτε τοῦ κίλου. Εἶναι ἠθικὸ, προσωπικὸ, τῆς συνειδήσεώς των. Κι' ὅταν φθάνουν στὸ σημεῖο νὰνακατεῖουν ἕναν πνευματικὸν ἄνθρωπον μὲ ζητήματα περυσιακά, ἐνῶ ἀπὸ κανένα δὲν λείπει ἡ λογικὴ, τότε οἱ ἄνθρωποι

αὐτοὶ εἶναι πονηροὶ καὶ ἐκθέτουν ἐπικίνδυνα τὸν σύμβουλό τους, στὸν ὁποῖον ἂν θέλουν πειθαρχοῦν. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ πνευματικὸς ἀλλὰ καὶ κάθε σοβαρὸ πρόσωπο στὶς περιπτώσεις αὐτὲς ν' ἀπαντᾷ: «ὄρατε καὶ φυλάσσετε ἀπὸ πάσης πλεονεξίας· ὅτι οὔτε ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἢ ζωῇ αὐτοῦ ἐστὶν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ.» Θὰ εἰπῆτε: λύεται, ἔτσι τὸ ζήτημα; Ἀπ' αὐτοὺς ἐξαρτᾶται. Ὅταν λύσουν τὸ πρόβλημα τῆς συνειδήσεώς των τότε καὶ τὰ ὕλικα θέματα τακτοποιοῦνται αὐτομάτως. Ἄλλοιῶς τὸ λόγο ἔχουν τὰ Δικαστήρια καὶ οἱ φυλακὲς, ἢ δὲ εὐθύνῃ φεύγει ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία. Κάμετε Δικαστὴ τῇ συνείδησι τοῦ ἄλλου κάτω ἀπὸ τὴ ματιὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἂν δὲν ἐπιτύχετε τὴ λύσι τοῦ προβλήματός του, θ' ἀποφύγετε ὅμως σεῖς οἱ ἴδιοι τὴν ἀδικίη του κατὰ κρῖσι εἰς βάρος σας.

Ἐπειδὴ, λοιπόν, ὁ Κύριος διέγινωσε πάθος πλεονεξίας, ἐξ ἀφορμῆς ἀμέσως συνθέτει τὴν παραβολὴ τοῦ ἄφρονος πλουσίου. Ἡ ἀφροσύνη τοῦ πλουσιωτάτου αὐτοῦ ἀνθρώπου ἐγκρατεῖται στὴ θέσι ποῦ πῆρε ἔναντι τῆς ζωῆς. Εἶχε κάμει σύγχυσι τῆς ὕλης μὲ τὸ πνεῦμα, τοῦ σώματος μὲ τὴν ψυχὴ, τῆς γῆϊνης προσωρινότητος καὶ τῆς οὐρανίας αἰωνιότητος, τῶν μέσων ποῦ χρειάζεται τὸ σῶμα γιὰ νὰ συντηρηθῇ κατὰ τὴ διάρκειά τῆς μετρημένης του ἐδῶ ζωῆς καὶ τῶν μέσων ποῦ πρέπει νὰ χρησιμοποιοῦν προκειμένου νὰ καταστῇ ἡ ψυχὴ ἀξία τῆς φωτεινῆς αἰωνιότητος. Κι' ἐπειδὴ σὰν παχυλὸς ὕλιστῆς δὲν ἔβλεπε τίποτε ἄλλο πέρα ἀπὸ τὴν ὕλη ὡς μέσον καλοπεράσεως, σ' αὐτὸν τὸν κόσμον, καὶ ἐπειδὴ ζοῦσε μὲ τὴν ψευδαισθησία πὼς αὐτὸς τοῦ ὁ ζωντανὸς ὀργανισμὸς θὰ ξεφύγῃ τὴν ἀρπάγῃ τοῦ θανάτου ἢ θὰ παρατείνῃ κατὰ βούλησιν τὴ γῆϊνη ὑπαρξίη του, γι' αὐτὸ καὶ ἔβαλε σκεπὸ τὴ συντήρησι αὐτῆς τῆς ζωντανῆς λάσπης μὲ συσσώρευσι ἄλλης λάσπης. Τὸ μυαλό του, οἱ σκέψεις του, οἱ φροντίδες του, οἱ τρομερὲς ἀνησυχίες του, ὁ ὄλος ἄνθρωπος σὰν σῶμα καὶ σὰν πνεῦμα εἶχαν τελείως, ὀλοκληρωτικὰ δοθῇ στὴν ἐξυπηρέτησι τοῦ δικοῦ του σαρκίου, γι' αὐτὸ καὶ ἔπρεπε ὅλα νὰ εἶναι δικὰ του, χωρὶς κἂν νὰ σκεφθῇ πὼς ὅλα βρίσκονται ὑπὸ αἴρεσιν, συνεπῶς καὶ αὐτὴ ἡ ἐπίγειος ζωὴ μας. Ἡ πλάνη πὼς ἐξασφαλίζοντας περισσότερα ὕλικα ἀγαθὰ ἐξασφαλίζει καὶ τὴν ἐκτενέστερη διάρκειά τῆς ἐπιγείου ζωῆς, ἔκανε τὸν ἄφρονα πλεονέκτη. Ἐὰν ξεχώριζε τὰ πράγματα στὴ συνείδησί του βάσει τῆς σκληρᾶς πραγματικότητος, ποῦ καὶ αὐτὸς σὰν ἄνθρωπος μεταξὺ ἀνθρώπων ἐζοῦσε, κι' ἔμφυτο ἂν ἦταν τὸ πάθος τῆς πλεονεξίας του, ἀσφαλῶς θὰ τὸ ἄφινε ἀνενέργητο, ἀφοῦ θὰ φιλοσοφοῦσεν ἐπάνω στὴ ματαιότητά τῆς παρουσίας ζωῆς. Ἀρρώστειες, ἀναπηρίες, καταστροφὲς κέντρων βασικῶν τοῦ σωματικοῦ ὀργανισμοῦ, ἄρνησις καὶ αὐτοῦ τοῦ στομάχου νὰ δέχεται ἀκόμα καὶ τίς πιὸ μαλακὲς καὶ θρεπτικὲς τροφὰς καὶ τέλος ὁ θάνατος εἶναι τὰ πιὸ συνηθισμένα κινήματογραφικὰ ἐπεισόδια στὴν ἐπίγειο ζωὴ μας. Μπο-

ροῦν μάλιστα νά γίνουιν δάσκαλοι πειστικοί καί ἀξιοσεβάστοι τῆς ὀλιγαρχείας καί τῆς ἐγκρατείας καί νά μᾶς βάλουιν μυαλό, ν' ἀναγκάσουιν τή λογική πρὸς ἐφαρμογήν ἐνὸς προγράμματος, πού στηρίζεται σί αὐτά, εἶπαμε, τὰ πράγματα. Ἡ μεταβλητότης τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων καί τὸ ἄστατον καί πρὸ παντός ὁ θάνατος καθιστοῦν γελοίους τοὺς τύπους ἐκείνους, πού φρονοῦν πὼς ὁ ἄμετρος πλοῦτος τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν θά χαρίζῃ ὑγεία, εὐτυχία καί μακροήμερευσι.

Ἄλλ' ὁ ἄφρων πλούσιος δὲν καταλάβαινε ἀπὸ τέτοιου εἴδους φιλοσοφία. Ναρκωμένος πνευματικά, σαρκοποιημένη ἡ ψυχὴ του, σκληρὰ ἐγωϊστῆς, ἀτομικιστῆς, ἀκόλουθος τῆς θεωρίας τοῦ πρακτικοῦ ὕλισμοῦ, ὅπως τόσοι καί τόσοι, διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ λέγων ὅτι «οὐκ ἔχω πού συναῶω τοὺς καρπούς μου». "Ὅλοι οἱ πνευματικοὶ ἄνθρωποι δὲν θά ἐνοιωθαν ποτὲ ἀνησυχία καί οὔτε θά ἔμεναν ἄυπνοι στὸν ἀπροσδόκητο ὑλικὸ τους πλουτισμό. Μὲ αἰσθήματα καλλιεργημένα, μὲ ἀνωτέραν ὀρμὴ κοινωνικότητος, μὲ εὐγνωμοσύνην ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ, θά θεωροῦσαν τὸν πλουτισμὸ τους εὐλογία γιὰ τὴν ἀνακούφισι τῶσων πασχόντων. Δὲν θά ἔξεκοβαν τὸν ἑαυτὸ τους κατὰ τρόπο ἐξοργιστικὸ ἀπὸ τὸ κοινωνικὸ σύνολο, δὲν θά ἔλεγαν αὐτὰ τὰ ἀνόητα τοῦ ἄφρονος πλουσίου: «Τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω πού συναῶω τοὺς καρπούς μου» τονίζοντας μάλιστα τὸ « μ ο ὕ ». Ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος δὲν ζῆ ποτὲ γιὰ τὸν ἑαυτὸ του καί δὲν θεωρεῖ ποτὲ πὼς ἡ εὐτυχία, ἡ δική του, εἶναι ἀνεξάρτητος τῆς εὐτυχίας τοῦ διπλανοῦ του. Ἐὰν ἡ σύνθεσις τῆς κοινωνίας παρουσιάζει πλουσίους καί φτωχοὺς, τοῦτο ὀφείλεται στὴν ἀπιστία καί στὴν ἀντιπνευματικότητα τῶν ἀνθρώπων, πού δὲν θέλησαν νά μιμηθοῦν τὴ ζωὴ τῶν πρώτων χριστιανῶν, ὅπου ὅλοι εἰργάζοντο, καί «οὐδὲ εἷς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιον εἶναι, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά». Πράξ. δ' 32-34. Ἀλήθεια! ὅποια διαφορὰ μεταξὺ τοῦ πνεύματος αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων, καί τοῦ πνεύματος τοῦ ἄφρονος τῆς παραβολῆς. . . Δὲν τὸν ἀκοῦτε: «Καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας καί μειζόνας οἰκοδομήσω, καί συναῶω ἐκεῖ πάντα τὰ γεννήματά μου καί τὰ ἀγαθὰ μου, καί ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου ἡ ψυχὴ ἔχει πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα καί ἔτη πολλά: ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου.» Ἐρωτᾶται: Πρόκειται ἢ δὲν πρόκειται περὶ τρελοῦ ἀνθρώπου; Ἄς παραμεριστῆ τὸ ἠθικὸ στοιχεῖο πρὸς στιγμὴν, στοιχεῖο ἀπαραίτητο νά εὐτυχῆσῃ κανεὶς μεταξὺ τῶν συνανθρώπων του καί νά νοιώσῃ τὸ αἰσθημα τῆς ἀσφαλείας του. Παίρνομε τὴν πλευρὰ τῆς λογικῆς. Βρίσκει ἀνάπαυσι, γαλήνη, χαρὰ ὁ ἄνθρωπος ἐπάνω στὴν περίσσεια τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν; Ἄς ὑποθεθῆ πὼς ἐξησφαλίσθησαν αὐτὰ γιὰ πολλὰ χρόνια καί πὼς καμμιὰ ἀπὸ τίς γνωστὲς ἀναποδιὲς στὴ ζωὴ δὲν θά τὰ ἀφανίσῃ γιὰ μᾶς, μολοντί τοῦτο μπορεῖ βασιμῶς, ν' ἀμφισβητηθῆ. Αὐτὰ τὰ πολλὰ

χρόνια πού θά κολυμπᾶμε στὸν πλοῦτο, θά εἶναι χρόνια ἀδρανεΐας; θά συγνάζωμε δηλαδὴ στὰ καφενεΐα, στὰ χαρτοπαικτικὰ κέντρα, στὰ νυκτόβια μπουντρούμια τοῦ ὑποκόσμου, στὶς κοσμικὲς κρουαζιέρες, στὶς ἄσωτες γενικὰ ἀπολαύσεις, ἐφαρμόζοντας τὸ δόγμα τοῦ ἄφρονος («Ψυχὴ ἔχει πολλά ἀγαθὰ κείμενα δι' ἔτη πολλά, ἀναπαύου, φᾶγε, πίε, εὐφραίνου;») Ἄλλ' ἂν ἔχη ἔτσι τὸ πρᾶγμα, τὸ «δι' ἔτη πολλά» κλείνεται σὲ περιορισμένο κύκλο καὶ πρέπει κάποτε νὰ στρωθοῦμε στὴ δουλειά. Ἄν μάλιστα ἐφαρμοσθῆ ἡ συνταγὴ τοῦ «φάγε, πίε, εὐφραίνου» τότε δὲν θά συνεχισθῆ αὐτὴ ἢ ζωὴ ἐπὶ πολὺ γιὰ δυὸ λόγους: Ὁ πρῶτος εἶναι πῶς τεράστιες περιουσίες, πού σὲ πιάνει ἱλιγγος, ἐξηνεμίσθησαν μέσα σὲ ἐλάχιστο χρονικὸ διάστημα, γιὰτὶ ἡ ἐκδοτος ζωὴ τῶν ἀπολαύσεων ἀπαιτεῖ ἀπροβλέπτους δαπάνας. Δὲν μπορεῖ νὰ μπῆ φραγμός, δὲν μπορεῖ νὰ δεχθῆ ἔλεγχο ἢ ζωὴ τῶν ὑλικῶν ἀπολαύσεων ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν τὰ μέσα. Ὁ εὐδαιμονιστὴς τῆς ἡδονιστικῆς μορφῆς δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ σκεφθῆ τὸ μέλλον του γιὰτὶ εἶναι ἀπύθμενος ἄβυσσος ἢ ἄρρωστη ἰδιοσυγκρασία του. Τὸ τεράστιο ψυχικὸ ἄνοιγμα θά μένη πάντα ἀνικανοποίητο. Γιὰ νὰ ικανοποιηθῆ ἔστω καὶ προσωρινῶς, πρέπει νὰ φύγη ἀπ' τὴ μεντόνη ζωὴ ὁ χυδαῖος ὑλιστὴς, ὁ ἡδονιστὴς καὶ νὰ ἐφεύρη τρόπους καὶ ποικιλίες ἀλλαγῆς. Ἡ ἐπιδιώξις ὅμως ἐφάρμαρτων ποικιλιῶν σύμφωνα μὲ τὴ συνταγὴ τοῦ ἄφρονος πλουσίου, χρειάζεται ἀμετρον πλοῦτον. Θά τελειώσουν, λοιπόν, τὰ ἀποθηκευμένα συντομώτερα ἀπ' ὅ,τι προβλέπει κανεὶς. Ἄν ὅμως πρόκειται περὶ πλεονέκτου συγγραττημένου, καὶ πάλην ἢ ἀδράνεΐα του θά τὸν βλάψῃ καὶ μέσα στὴν κοινωνικὴ ἀνυποληψία θά ζήσῃ. Δὲν μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ ζῆ μὲ τόκους καὶ ἐπιτόκια, χασομέρης. Εἶναι σιχαμένος. Αὐτὸς πού ἔχει τὴν ὑλικὴ δύναμι καὶ τὴν σωματικὴ ἀντοχή, δὲν συγχωρεῖται νὰ ζῆ χωρὶς νὰ εἶναι χρήσιμο καὶ ὠφέλιμο κοινωνικὸ στοιχεῖο μέσα στὴν πατρίδα του, πού πρέπει νὰ καμαρώνῃ τὰ παιδιά της γιὰ τὴ συμβολὴ τους στὴ γενικὴ πρόοδο.

Ἄλλ' ἂν παρ' ἐλπίδα αὐτὰ δὲν συντερίζουν τοὺς ἄφρονες πλουσίους, τοὺς συντερίζει ὁ θάνατος, μὲ τὸν ὅποιον κανεὶς δὲν συμβλήθη πῶς καὶ πόσο θά ζήσῃ, εἴτε εἶναι πλούσιος εἴτε εἶναι φτωχός. Εἶναι ἡ μόνη περίπτωσις πού ὁ πλεονέκτης ὑλιστὴς δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ γονατίσῃ. «Ὅσα ἔχει νειᾶτα καὶ ὑλικά ἀγαθὰ, ζῆ μὲ τὴ λογικὴ του, δὲν σκέπτεται πῶς καὶ τὰ νειᾶτα μαραίνονται καὶ τὰ ὑλικά ἀγαθὰ ἐγκαταλείπονται, ἴσως καὶ πρὸ τῶν γηρατειῶν μας, ὅπως τὸ ἔπαθεν ὁ ἄφρων πλούσιος: «Ἄφρων, ταύτη τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἠτοίμασας τίνοι ἔσται;» Ἄν δηλαδὴ, ὁ ἄφρων, αὐτὴ τὴ στιγμὴ σὲ σκοτώσουν λησται ἢ παθαίνεις συγκοπὴ τῆς καρδιάς σου καὶ πεθαίνεις, τὰ γεννήματά σου καὶ τὰ ἀγαθὰ σου πού ἀποθῆκευες γιὰ τὴ ζωὴ σου, τίνος θά εἶναι;

Ποιά ἀπάντησι θὰ ἔδινε ὁ δυστυχῆς μέσα στὴν τόση ὑλικὴ εὐτυχία του; Θὰ παύσουν καὶ οἱ φροντίδες, θὰ σταματήσουν καὶ οἱ ἀνησυχίες, θὰ σβύσουν καὶ τὰ ὄραματα τῶν αἰσθησιακῶν ἡδονῶν καὶ ἀπολαύσεων καὶ θ' ἀχρηστευθῇ πλήρως ἡ ἀξία τοῦ ὑλικοῦ πλοῦτου. Ἡ μεταθανάτιος ζωὴ δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ πολυὺνυμες ὑλικὲς βιταμῖνες, ἀφοῦ οἱ πληθωρικὲς ἢ κάτισχυες σάρκες θὰ ἀπαλλάξουν τοῦ φόρτου των, τῶν ἀπαιτήσεών των τὴν τόσο πολὺ τυραννομένη ζωὴ. Ὁ Σωκράτης ἔλεγε πὺς ἡ ψυχὴ «λογίζεται κάλλιστα» ὅταν τίποτε τὸ ὑλικὸ δὲν τὴν ἐνοχλεῖ («ὅταν αὐτὴν μηδὲν τούτων παραλυτῇ, μήτε ἀκοή, μήτε ὄψις, μήτε ἀλγηδῶν, μηδὲ τις ἡδονή, ἀλλ' ὅτι μάλιστα αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν γίγνηται... μηδὲ κοινωνοῦσα τῷ σώματι μηδ' ἀπτομένη ὀρέγεται τοῦ ὄντος.» Δηλαδὴ ὅταν ἡ ψυχὴ δὲν ἐγκλείεται στὰ σωματικὰ πάθη καὶ ἀπαιτήσεις, τότε καὶ λογίζεται εὐτυχιστάτη. Ἀλήθειες βασικὲς ποὺ δὲν τις ἀφώρισεν ὁ Χριστὸς ποῦ εἶπε: «Μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε, μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσθηθε... Γιατί «τίς ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἓνα;» Χωρὶς νὰ πέφτῃ κανεὶς στὴν τεμπελιά καὶ στὴν τελεία ἀφροντισιὰ ἀκολουθῶντας μοιρολατρικὰ δόγματα, ὀφείλει νὰ κατανοήσῃ τὸ σκοπὸ καὶ τὸν προορισμὸ τῆς ζωῆς καὶ ν' ἀποδίδῃ τ' ἀνήκοντα τόσο στὸ σῶμα ὅσο καὶ στὴν ψυχὴ, χωρὶς ὑπερβολές. Ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος ἔχει καὶ τὴν τετραγωνικὴ λογικὴ νὰ ζῆ μέσα στὸν κύκλο τῆς πραγματικότητος, ὅχι σὲ ὀμίλη ψευδαισθησιῶν. Ἡ πίστις τοῦ στοῦ Θεοῦ, στὴν ἀθανασία τῆς ψυχῆς του, τοῦ εἶναι οἱ καλλίτεροι σύμβουλοι καὶ ὄχι τὰ πολλὰ ἢ λίγα ὑλικὰ ἀγαθὰ, ποῦ ἀποκοιμίζουσι τὸ πνεῦμα, ἐκτρέφουσι τὸν ἐγωϊσμὸ, τὴν ὑπερηφάνεια καὶ τὴν ἀλαζονεία, καὶ ὅταν ἀκόμη δὲν ὀδηγοῦν στὴν διαφθορά. Ἡ πλεονεξία λογίζεται ἓνα ἀπὸ τὰ θανάσιμα ἁμαρτήματα γιατί ὁ πλεονέκτης φλογίζεται ἀπὸ τὸν πυρετὸ τῆς ἀποκτήσεως τῶν περισσοτέρων, ἀδικεῖ καὶ πεθαίνει μὲ ἀνικανοποίητη τὴ δίψα τοῦ πλουτισμοῦ. Ἡ ἀρετὴ τῆς ὀλιγαρκείας ποῦ ἔχει τὸ μέτρο τῆς συντηρήσεως τοῦ ὀργανισμοῦ μας εἶναι ἀρετὴ φιλοσοφημένων ἀνθρώπων, ἀφωσιωμένων στὴν καλλιέργεια τοῦ πνεύματός των. Ἡ πίστις στὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ ἐξ ἄλλου εἶναι ἰσχυρὰ δύναμις, ποῦ δὲν ἀφίνει τὸν ἄνθρωπο νὰ παιοδοξῆ γιὰ τὸ μέλλον του. Ἀκούει τὸν Κύριον νὰ τοῦ λέγῃ: «Κατανοήσατε τοὺς κόρακας, ὅτι οὐ σπεύρωσιν οὐδὲ θερίζωσιν, οἷς οὐκ ἔστι ταμεῖον οὐδὲ ἀποθήκη, καὶ ὁ Θεὸς τρέφει αὐτούς· πόσω μᾶλλον ὑμεῖς διαφέρετε τῶν πετεινῶν.

Ἄρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΚΑΛΥΒΑΣ
Ἱεροκέρυξ Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος

ΟΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΗΘΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ
ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ ΑΙΓΙΝΗΣ
“ΓΝΩΡΙΣΕ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΣΟΥ,,

Ἡ ἀληθινὴ ἠθικὴ ἐλευθερία *

Ὡστε πραγματικὰ τὸ μὲν ἀγαθὸ εἶναι ἔμφυτος νόμος καὶ ἡ πραγματικὴ τοῦ ἀνθρώπου θέληση· τὸ δὲ κακὸ εἶναι νόμος ξένος κι' ἑτερογένητος· εἶναι κάτι χωρὶς ρίζες κι' ἐνάντιο πρὸς τὴν ἀληθινὴ θέληση τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ τὸ συμπέρασμα εἶναι πῶς ὅταν ἄνθρωπος κάνη τὸ καλὸ, τὸ κάνει σύμφωνα μὲ τὴν ἐσωτερικὴ του διάθεση καὶ εἶναι πραγματικὰ ἐλεύθερος. Ὄταν δὲ κάνη τὸ κακὸ, εἶναι σκλάβος κι' ἀνελεύθερος, ἐπειδὴ ὑποτάχθηκε στὸ νόμο τῆς ἁμαρτίας κι' ἔγινε δοῦλός της. Σύμφωνα μ' αὐτὰ, ἐλεύθερος εἶναι αὐτὸς ποὺ κάνει τὸ καλὸ καὶ δοῦλος αὐτὸς ποὺ κάνει τὸ κακὸ. Κι' ἀληθινὴ ἐλευθερία εἶναι ἡ κυριαρχία τοῦ πνεύματος ποὺ πραγματοποιεῖ τὸ ἀγαθὸ· καὶ ψεύτικη ἐλευθερία ἡ ἐπικράτηση τοῦ φρονήματος τῆς σάρκας μας, ποὺ ρέπει καὶ πραγματοποιεῖ τὸ κακὸ.

Ἡ διάκριση τῶν χαρακτηριστικῶν τῆς ἀληθινῆς καὶ τῆς ψευδώνυμης ἐλευθερίας εἶναι τόσο περισσότερον ἀναγκαία, ὅσο σπουδαία εἶναι καὶ ἡ μεταξύ τους διαφορά. Γιατὶ ἡ διαφορά τοῦ χαρακτήρα ἔχει συνεπακόλουθο τὴν διαφορά τῆς ἠθικῆς κατάστασης καὶ τὴν διαφορά τοῦ ἤθους, τῆς συμπεριφορᾶς καὶ κάθε μας ἐνέργειας καὶ πράξης· καὶ γενικὰ τὰ πάντα συμμορφώνονται σύμφωνα μὲ τὸν χαρακτήρα τῆς καθεμιᾶς· καὶ οἱ στοχασμοὶ μας καὶ οἱ λογισμοὶ μας καὶ οἱ ἐπιθυμίαι μας καὶ τὰ συναισθήματά μας. Καὶ οἱ ἐνέργειαι τοῦ ἀληθινὰ ἐλεύθερου ἀνθρώπου γίνονται, σύμφωνα μὲ τὸν χαρακτήρα τῆς ἀληθινῆς ἐλευθερίας, ἐλεύθερες κι' ἀνεξάρτητες καὶ λαμπρές. Ἐπειδὴ οἱ μὲν καλὰς πράξεις εἶναι σύμφωνα μὲ τὸν θεῖο νόμο καὶ πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ· οἱ δὲ κακὰς τὸν ἀντιστρατεύονται· γι' αὐτὸ οἱ πραγματικὰ ἐλεύθεροι κι' ἀγαθοποιοὶ πλησιάζουν πρὸς τὸν Θεό, ποὺ εἶναι τὸ ἀνώτατον ἐφετό· καὶ πρὸς τὴν θεῖα μακαριότητα. Οἱ δὲ ψευτοελεύθεροι καὶ κακοποιοὶ ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὸ Θεό, τὸ ἄκρον ἀγαθόν, κι' ἀπὸ τὴν πραγματικὴν χαρὰ κι' εὐτυχία καὶ κατανοοῦν δυστυχισμένοι κι' ἐλεεινοὶ καὶ τρισάθλιοι.

Ἐπειδὴ ὁ Θεὸς εἶναι τὸ φῶς καὶ ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἀλήθεια· κι' ὅσοι ξεμακραίνονται ἀπὸ τὸ Θεὸ ζοῦνε μέσα στὸ ψέμα καὶ στὸ

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου.

σκοτάδι και στο θάνατο, στην κυριαρχία δηλαδή του Σατανᾶ, πού είναι ὁ πατέρας τοῦ σκοταδιοῦ, τοῦ θανάτου και τῆς ψευτιᾶς. Γι' αὐτό ὅσοι μὲν εἶναι πραγματικά ἐλεύθεροι βρίσκονται μέσα στη βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ὅσοι δὲ εἶναι ψευτοελεύθεροι ζοῦνε μέσα στη βασιλεία τοῦ Διαβόλου. Οἱ ἐλεύθερες λοιπὸν ἐνέργειές μας μᾶς φέρνουν πρὸς τὴν θεοποίηση, οἱ δὲ ἀνελεύθερες μᾶς ὀδηγοῦν στὴν ἀποκτὴνωση. Κι' αὐτὸ εἶναι ἡ ἐπιδίωξη και τὸ ἔργο τῶν διαβόλων, πού δὲν ἀνέχονται τὴν δόξα τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ μία λοιπὸν μᾶς ἀνεβάζει στὴν ἀνώτατη περιωπὴ τῆς δόξας και τῆς τιμῆς ἡ δὲ ἄλλη μᾶς κατεβάζει στὴν ἔσχατη καταφρόνηση κι' ἀτιμία. Ἡ μιὰ μᾶς φέρνει στὴν αἰώνια ζωὴ και ἡ ἄλλη στὸν παντοτεινὸ θάνατο. Ἡ μιὰ στοῦ φῶς τὸ ἀνέσπερο κι' ἄτιδιο τῆς ἀλήθειας, και ἡ ἄλλη στοῦ αἰώνιο σκοτάδι τῆς ψευτιᾶς. Εἶναι λοιπὸν ἀπαραίτητη ἡ διάκριση και ἡ διαστολὴ τῆς μᾶς ἀπὸ τὴν ἄλλη· γιατί εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνη ἡ συνταύτιση δυὸ τόσο ἀνόμοιων θελήσεων. Καὶ τόσο περισσότερο, γιατί ἡ ψευτοελεύθερη θέληση μπορεῖ νὰ ξεγελάσει και νὰ πλανέψῃ πολλούς· πού εἶναι ἐπιπόλαιοι ἐρευνητὲς και νὰ τοὺς σύρῃ στὴν καταστροφὴ· γιατί τοὺς πείθει νὰ παίρνουν τὶς κακὲς των ἐπιθυμίες, πού ἀπορρέουν ἀπὸ τὰ κατώτερα ἔνστικτά τους και τὰ πάθη τους, σὰν προτροπὲς τῆς ἐλεύθερης βούλησής τους, και σὰν ἐκφράσεις τῆς ἐσωτερικῆς και τῆς πνευματικῆς μας ὑπόστασης.

Καὶ τέτοιες πλάνες ἀνθρώπινες εἶναι πολὺ συχνές, ἐπειδὴ εἶναι φιλόυλοι κι' ἐπειδὴ ἀπὸ τὶς ἁμαρτίες ἐξασθενίζουν οἱ ψυχικὲς των δυνάμεις. Ἐπειδὴ ἡ ἀγάπη πρὸς τὰ ἐγκόσμια ἀγαθὰ κάνει τοὺς ἀνθρώπους νᾶναι πειθαρχικώτεροι σὲς προτροπὲς τῆς ψεύτικης θέλησής των και νὰ πιάνονται εὐκολὰ στὰ δίχτυα τῆς ἁμαρτίας. Καὶ ἡ ἐξασθένηση τῆς ψυχικῆς των δυνάμεις ἀνίκανους νὰ γνωρίσουν τὸν πραγματικὸ χαρακτήρα και τὴν σημασία τῶν πραγμάτων· κι' ἔτσι ν' ἀγαπήσουν συνειδητὰ και μὲ συναίσθηση τὸ ἀγαθὸ· και νὰ θυσιάσουν τὰ πάντα γιὰ νὰ τὸ πραγματοποιήσουν, σὰν ἐλεύθεροι κι' αὐτεξούσιοι ἀνθρωποί.

Χαρακτηριστικὸ τῆς ἀληθινῆς ἠθικῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀληθινῆς δηλαδή ἐλεύθερης θέλησής μας εἶναι ἡ ἀγάπη τοῦ καλοῦ, τοῦ ἀγαθοῦ, τῆς ἀλήθειας και ἡ σταθερὴ μας ἐμμονὴ στὴν ἀγάπην αὐτήν. Ὁ ἔρωτας πρὸς τὸ ἀγαθὸ εἶναι τὸ μήνυμα και ἡ ἐξωτερίκευση τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀνθρώπου, τοῦ πνευματικοῦ· και ἡ ἐκφραση τοῦ συναισθήματος, πού τὸν γεμίζει. Κι' ὁ ἔρωτας αὐτὸς γεννιέται ἀπὸ τὴν ταύτιση τῆς ἐπιθυμιῶν τῆς καρδιᾶς μας μὲ τὸ θεόγραφο μέσα μας νόμο τοῦ Θεοῦ. Κι' αὐτὸ μᾶς τὸ ὑποδηλώνει και ἡ Ἁγία Γραφή, ὅταν λέῃ, πῶς

ὁ θεῖος νόμος μᾶς ἐδόθηκε γραφτὸς μέσα μας· γιατί ὁ Θεὸς προ-
ώρισε τὴν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου σὰν ἔδρα τοῦ ἀγαθοῦ· καὶ
γι' αὐτὸν τὸ λόγο ἀπὸ φυσικοῦ της καὶ τὸ λαχταρὰ καὶ τὸ
ἀποζητᾶ.

Καὶ πῶς ἦτανε βολετὸ νὰ γίνῃ ἀλλοιώτικα, ἀφοῦ ἡ πρώτη
ἐντύπωση ποὺ ἐπῆρε ὁ ἄνθρωπος ἦτανε ἡ θέα τοῦ ἀγαθοῦ,
καὶ μάλιστα τοῦ ἄκρου ἀγαθοῦ; Ναί, ἦτανε ἀδύνατο νὰ γίνῃ
ἀλλοιώτικα, γιατί τὸ ἀγαθὸ ἄφησε στὴν καρδιά του τὴν πρώ-
την ἐντύπωση, ποὺ χαραχτήκε βαθύτατα κι' ἀνεξάλειπτα
στὰ βάθη της· καὶ γι' αὐτὸ θὰ παραμείνῃ αἰώνια. Γι' αὐτὸ
καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος καλεῖ τὸν θεόγραφτον αὐτὸ στὴν
καρδιά μας νόμο ν' ἀντιστρατευθῇ πρὸς τὸν νόμο τῆς σάρκας,
καὶ τὸν ταυτίζει μὲ τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ.

Ἡ γνῶσις αὐτῆ τοῦ χαρακτῆρα τῆς πραγματικῆς μας θέ-
λησης μᾶς κάνει ἱκανοὺς νὰ φυλάξωμε ἀπειράχτη κι' ἀνεπη-
ρέαστη τὴν ἠθικὴ μας ἐλευθερία καὶ νὰ ζήσωμε ἐλεύθεροι· γιατί
μονάχα αὐτὸς ποὺ εἶναι ἠθικᾶ ἐλεύθερος εἶναι ἀληθινὰ κι'
οὐσιαστικᾶ ἐλεύθερος. Κι' ἐλεύθερος ἠθικᾶ εἶναι ἐκεῖνος, ποὺ
ρυθμίζει τὴ διαγωγή του καὶ τὴ δράση του, σύμφωνα μὲ τὴν
προτροπὴ τῆς πραγματικῆς ἐλευθερίας θέλησός του.

Σύμφωνα μ' αὐτὰ, ἠθικὴ ἐλευθερία εἶναι, τὸ νὰ κάνωμε καὶ
νὰ ἐπιζητοῦμε πάντα μας τὸ ἀγαθὸ· διότι αὐτὴ εἶναι ἡ ὑψη-
λότερη ἐπιθυμία, ποὺ λαχταρᾷ ὁ ἐσωτερικὸς μας ἄνθρωπος.

Χαρακτηρισμὸς τοῦ ἠθικῶς ἐλεύθερου.

Τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἠθικῶς ἐλεύθερου ἀνθρώπου εἶναι
ἡ ἠθικὴ του ἀνεξαρτησία καὶ ἀγνότητα, ἡ σεμνοπρέπεία του,
ἡ ψυχικὴ του ἀνδρεία, ἡ δύναμη τῆς θέλησός του, ἡ ἀδάμαστη
κι' ἀνένδοτη καρδιά του, ἡ αὐταπάρνηση του καὶ ἡ βασι-
λική του αὐτεξουσιότητα κι' ἀξιοπρέπεια.

Ὁ ἄνθρωπος ποὺ εἶναι ἠθικῶς ἐλεύθερος εἶναι ἀληθινὴ
εἰκόνα τοῦ Θεοῦ· γιατί ἐφρόντισε νὰ γίνῃ ἠθικὸ τοῦ ὁμοιώμα.
Ἡ θέλησή του ταυτίσθηκε μὲ τὸ θεῖο τοῦ θέλημα, ποὺ σὰν
ἠθικὸς νόμος στὸ πάθος τοῦ ἄκρου ἀγαθοῦ εἶναι χαραγμένος
στὴν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου καὶ παντοτεινὴ του ἐπιδίωξη
εἶναι νὰ πραγματοποιηῇ τὸ ἀγαθὸ καὶ τὸ τέλειο καὶ τὸ κάθετι
ποὺ εἶναι εὐάρεστο στὸ Θεό.

Οἱ πόθοι του εἶναι ἱεροὶ καὶ οἱ ἐπιθυμίαι του ἀγνές. Ἡ καρ-
διά του ἀγαπᾷ τὸν Θεὸ καὶ ἡ ψυχὴ δὲν παύει ἀπὸ νὰ τὸν ἀπο-
ζητᾷ καὶ νὰ τὸν ποθῇ. Ὁ νοῦς του καταλάμπεται ἀπὸ τὸ ὑπε-
ροῦσιο καὶ θεῖο τοῦ φῶς, καὶ εἶναι ἀσυννέφιαστος κι' ὀλοκά-
θαρος ὅπως ὁ οὐρανὸς ποὺ τὸν πλημμυρίζει μὲ τὸ φῶς

του ὁ Ἥλιος. Ἡ σοφία, ἡ σύνεση, καὶ ἡ γνώση τὸν στολίζουνε καὶ τὸν κάνουν νὰ ξεχωρίζη ἀπ' ὅλους· καὶ μὲ τὸ στόμα ὕμνολογᾷ τὸν Θεό· κι' ἀπὸ τὰ χεῖλη του κι' ἀπὸ τὴν καρδιά του, σὰν γλυκύτατο καὶ σὰν κρυστάλλινο νερό, ἀναβρῦζουνε ἀσταμάτητοι ὕμνοι κι' εὐχαριστίες καὶ δοξολογίες. Ἡ συνείδησή του ἀναπαύεται σ' αὐτὸν σὰν τὰ νερὰ μιᾶς λιμνούλας μέσα σ' ἕναν ὀλάνθιστο κῆπο· καὶ ἡ γαλήνη βασιλεύει μέσα της. Κανένα πάθος δὲν ἀναστατώνει τὴν καρδιά του γιατί ὅλα τᾶχει δαμάσει κι' ὅλα τᾶχει ὑποτάξει ἢ ἠθική του ἐλευθερία. Βαδίζει ἤρεμος στὸ δρόμο τῆς ἀλήθειας, κι' ἐργάζεται καὶ κοπιᾷ γιὰ νὰ ἐπικρατῇ πάντα τὸ ἀγαθὸ καὶ τὸ καλὸ, καὶ γιὰ ν' ἄλθη ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ κι' ἐπάνω στὴ γῆ μας. Κι' ἀφοσιώνεται, μὲ προθυμία, στὸν ἅγιον αὐτὸν σκοπὸ του καὶ τὰ πάντα κάνει, γιὰ νὰ πραγματοποιηθῇ. Ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν «πλησίον» τοῦ τιμονεύει τὶς πράξεις του καὶ τοῦ ὑπαγορεύει τὰ ἔργα του. Καὶ ἡ καρδιά του βυθίζεται σ' ἀνείπωτη χαρὰ· καὶ θεία γαλήνη βασιλεύει μέσα του. Χαίρεται τὴν ὁμορφιὰ τοῦ κόσμου κι' εὐφραίνεται ἡ ψυχὴ του, ποὺ ἀνακαλύπτει παντοῦ τὴν ἀπειρη θεία σοφία καὶ παντοδυναμία. Ἡ ζωὴ του περνᾷ μὲ προσευχὲς καὶ στὸ νὰ κάνῃ τὸ καλὸ. Καὶ μιὰ εἶναι ἡ ἀκοίμητη φροντίδα του, πῶς ν' ἀρέσῃ στὸ Θεό.

Ὁ ἠθικὸς ἐλεύθερος στολίζεται μ' ὅλες τὶς ἀρετές. Ἡ εὐσέβεια, ἡ δικαιοσύνη, ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ σύνεση, στολίζουνε τὴν σεπτὴ του κεφαλή, μὲ στεφάνια ποῦναι πλεγμένα μ' ἀμάραντα λουλούδια. Ζῆ στὴ γῆ, σὰν εἰκόνα τοῦ θείου του Πλάστη καὶ οἱ δρόμοι του εἶναι ἴσοι καὶ ἡ συμπεριφορὰ του συμπεριφορὰ ἀγγέλου τοῦ Θεοῦ. Καὶ γεμᾶτος ἀπὸ μεταρσίωση γίνεται αἰθέριος καὶ αἰθεροβάμονας· κι' ἐνώνεται μὲ τ' ἀγγελικὰ τάγματα, καὶ μαζί μὲ τοὺς δίκαιους καὶ τοὺς ὁσίους ποὺ βρίσκονται στὸν οὐρανὸ ὕμνολογᾷ ἀκατάπαυστα τὸν ποιητὴ του καὶ τὸν Πλάστη του.

Μακάριος εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ποὺ εἶναι ἠθικῶς ἐλεύθερος, γιατί τὸ τέλος του θᾶναι ἅγιο καὶ πανσέβαστο καὶ πολυδόξαστο.

Ἐπίδοση ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

ΠΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΩΤΕΡΟΝ ΦΩΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΕΟΛΑΙΑΝ ΜΑΣ

«Τὸ πλειότερον φῶς» ἔλεγε ὁ Γκαίτε. Τὸ φῶς ποῦ δὲν ὑπάρχει ἄλλο δυνατότερο, ὅπως καὶ στὸ σύστημά μας εἶναι τὸ τοῦ ἡλίου, αὐτὸ τὸ φῶς τῆς Ἀγίας Γραφῆς ἔλαμψε μέσ' τῆ ψυχῇ τοῦ κρατουμένου, καθὼς τὸ ὁμολογεῖ μὲ τὴν ἐδῶ μαρτυρία του, ποῦ εἶναι πολὺ φωτισμένη καὶ ἀξίζει ἰδιαίτερη προσοχὴ καὶ μίμησι.

Πρέπει νὰ ὑπογραμμισθῇ ἐδῶ καὶ τὸ σύστημα τῆς λειτουργίας τῶν Χριστιανικῶν ὁμίλων, καθὼς ἐμφαίνεται στὶς μαρτυρία αὐτῆ, ποῦ συνέβαλε, ἐκτὸς ἀπὸ τῆ κατ' ἰδίαν μελέτην τῆς Γραφῆς, στὴν κατανόησι, ἐπίγνωσι, ἀφύπνισι, μετάνοια καὶ σωτηρία. Σύστημα, τὸ ὁποῖον μπορεῖ πολλὰ νὰ ἀποδώσῃ μὲ τὴν ἐφαρμογὴ του σὲ κύκλους καὶ μελετητὰς τῆς Γραφῆς, ἀφοῦ στὴν πνευματικὴ δικαιοδοσία μας ἐφαρμοσθὲν σὲ μεγάλον ἀριθμὸν ὁμίλων, εἶχε θριαμβευτικὰ ἀποτελέσματα, καθὼς τοῦτο καὶ ὅσα δημοσιεύονται μὲ τὸν ἀνωτέρω τίτλον εἰς τὸ ἔγκριτον τοῦτο τῆς Ἐκκλησίας μας ἔντυπον ἀπὸ τοῦ 1962.

Ὁ γράφων τὰ κατωτέρω ὑπῆρξε θῦμα τοῦ τελευταίου παγκοσμίου πολέμου ποῦ, ὅπως λέγει, ὅταν ἐξέσπασε αὐτὴ ἡ θύελλα κατεκρημνίσθη καὶ ἔγινεν ἐρείπιο. Τώρα ποῦ ἀνέβλεψε, αὐθόρμητα γράφει τὰ μαρτύριά του. Ἔχει σπουδαιότητα γιὰτὶ μᾶς δείχνει τὴν μετάνοια καὶ τὸν ἀγιογραφικὸν καθαρτισμὸν του. Τὰ σπέρματα τῆς θρησκείας ποῦ πῆρε ἀπὸ μικρός, λέγει, δὲν στάθηκαν ἱκανὰ νὰ τὸν συγκρατήσουν στοὺς πειρασμοὺς τῆς ζωῆς, ἕως ὅτου μιὰ φωτεινὴ διδασκαλία τὸν συνέφερε καὶ τὸν ἔκαμε τώρα «ἰσχυρόν» μὲ τὴν δύναμι τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς Μυστηριακῆς χάριτος. Μὲ τὰ ὅσα γράφει γιὰ τὴ θεία σ' αὐτὸν φανέρωσι τῆς ἀληθείας καὶ γιὰ τὴν ἀξιοθαύμαστη φάσι τῆς καινούργιας ἐν Χριστῷ ζωῆς, μᾶς δείχνει ὀλοφάνερα τὸ θαῦμα τῆς ἀναγεννήσεώς του, ἐνῶ μὲ τὴν εὐχέρεια ποῦ χρησιμοποιοῖ τις πολλὰς παραπομπὰς τῆς Ἀγίας Γραφῆς, ποῦ καὶ σὺ πρέπει νὰ καλομελετήσῃς στὴ Γραφὴ σου, ἀποδεικνύει τὴ μεγάλη ἐπίδοσί του στὰ «Ἱερὰ Γράμματα». Δὲν εἶναι ὑπερβολὴ ἂν εἶπω ὅτι ἡ θεία χάρις τὸν ἀνέδειξε «ἄλλας» καὶ «φῶς», ὅπως θέλει ὁ Κύριος, διότι καὶ ἐγὼ προσωπικῶς τὸν ἐγνώρισα. Ἔχει μεγάλη σημασία ἡ προβολὴ τοῦτου, σήμερα ποῦ μᾶς διακρίνει ἐν πολλοῖς, ἔλλειψις ἐπίγνωσεως, καὶ τὸ κύμα τῆς διαφθορᾶς νὰ ἔχη παρασύρῃ πολλοὺς, νὰ ξεχωρίζουμε μέσα στὸν ἀμαρτωλὸν κόσμον ζῶσες μορφές ὄχι μόνον μὲ θρησκευτικὴν κατάρτισι, ἀλλὰ καὶ πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ ἀκτινοβολία, ἀλλὰ καὶ μὲ μίαν ἀγωνιστικὴν προσπάθεια, πρὸς ἐξυγίανσιν τῆς ἀτμοσφαιρας τοῦ κύκλου τῶν πρὸς μίαν θεοσεβῆ πολιτείαν καὶ ἁγίαν ζωὴν. Στὴν ἐποχὴ τοῦ

διεφθαρμένου εκείνου Ἡρώδη βασιλιᾷ ζοῦσε καὶ ἡ ἀγία οἰκογένεια τοῦ εὐσεβοῦς καὶ δικαίου Ζαχαρίου καὶ τῆς Ἑλισάβετ «πορευομένων ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς καὶ δικαιώμασι τοῦ Κυρίου ἄμειπτοι» (Λουκ. α' 5-6). Ὅποια ἀντίθεσις μεταξύ Ἡρώδου καὶ τῆς οἰκογενείας Ζαχαρίου καὶ τοῦ υἱοῦ των τοῦ τιμίου Προδρόμου, μὲ τὴν ἀντίδρασιν καὶ ἀκτινοβολίαν των.

Δὲν θὰ λείψουν βέβαια ποτὲ τύποι τοῦ θηλυπρεποῦς Ἡρώδου μὲ τὸ φιληδονισμό τους, πού θὰ στραγγαλίζουν τὴν ἡθικὴν καὶ μὲ τὴν κακότητα νὰ καταδιώκουν τοὺς δικαίους καὶ νὰ φονεύουν ἀγίους, σὰν τὸν Πρόδρομο. Ὅπως καὶ ἔχομεν τὴν ἐν Χριστῷ καύχησιν ὅτι ὅπως καὶ ἄλλοτε καὶ σήμερα ὑπάρχουν χριστιανοὶ τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας καὶ μάλιστα ἐνεργὰ μέλη, ἄτομα καὶ οἰκογένειαι. Ἄλλ' εἶναι τόσο τὸ κακὸ, ὥστε ὁ κάθε χριστιανὸς νὰ κάμῃ τὸ ἀποφασιστικὸ βῆμα πρῶτα γιὰ τὸν ἑαυτό του καὶ ἔπειτα νὰ βοηθήσῃ καὶ τοὺς ἄλλους. Ποιὸ εἶναι αὐτό. Λέγει ὁ Θεός: ἐὰν ἀποχωρήσῃς τὸ ἀχρεῖον ἀπὸ τοῦ τιμίου θὰ εἶσαι ὡς τὸ στόμα μου». Διαχωρισμὸν λοιπὸν καὶ ἀποχωρισμὸν ἀπὸ τὴν κοσμικότητα τῆς ζωῆς, γιὰτὶ «δὲν ὑπάρχει συμβιβασμὸς Χριστοῦ καὶ Βελιάλ», δηλαδὴ δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ συμφωνία μεταξύ τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Σατανᾶ: «διὸ ἐξέθετε ἐκ μέσου αὐτῶν (τῶν ἁμαρτωλῶν ἀνθρώπων) καὶ ἀποχωρίσθητε...». (Β' Κορ. ε' 14-18). Σήμερον ἔχουν ἐφορμογὴν οἱ λόγοι τῆς Ἀποκαλύψεως «ὁ ἀδικῶν ἀδικησάτω ἔτι, καὶ ὁ ρυπῶν ρυπωσάτω ἔτι καὶ ὁ δίκαιος δικαιοθήτω ἔτι, καὶ ὁ ἅγιος ἁγιασθήτω ἔτι...» (ιβ' 11-13).

Ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ εἶπω πρὸς δόξαν Κυρίου, ὅτι μίαν τοιαύτην τῆς χάριτος ἐνέργειαν, μὲ ἐξώφθαλμα τὰ γνωρίσματα τοῦ φωτισμοῦ, τῆς μετανοίας καὶ ἀναγεννήσεως, διεπιστώσαμεν εἰς πολλὰς ψυχὰς, ἐκεῖ ὅπου, χάριτι θεία, ἀξιοθήκαμε νὰ ποιμέναμεν ἐπὶ μακρὸν καὶ νὰ ἔχωμεν τὴν ψυχικὴν ἱκανοποίησιν πού θὰ αἰσθανθοῦν ὅσοι μελετοῦν καὶ τὰ ἐδῶ ἐν συνεχείᾳ τῶν προηγουμένων δημοσιευόμενων τῶν κρατουμένων, πού ἀπεικονίζουσι, ἔστω καὶ ἀμυδρῶς χαρακτῆρας «ἀποχωρισθέντων» καὶ συνταχθέντων τῷ Χριστῷ γιὰ νὰ ζήσουν τὴν νέαν ζωὴν τοῦ ἀληθινοῦ Χριστιανοῦ.

Ἄρχιμ. ΠΡΟΚ. ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ

★

(...Καὶ ἐγὼ θέλω ἀγαπήσει αὐτόν, καὶ θέλω φανερῶσαι ἑμαυτόν εἰς αὐτόν. (Ἰωάν. ιδ' 21).

Ἀπὸ μικρὸ παιδάκι πού ἔβλεπα τόσα νὰ γίνωνται εἰς τὸ χωριὸ μου διὰ τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ-Χριστοῦ καὶ τόσα νὰ λέγωνται, ἄρχισε νὰ γεννᾶται εἰς τὸ μικρὸ μυαλοῦδάκι μου τὸ μεγάλο ἐρώ-

τημα, τί νά εἶναι Αὐτός ὁ Θεός; Ὁ Χριστός; (Μαρκ. η' 26), πού τόσα κάμνουν οἱ ἄνθρωποι πρὸς τιμὴν καὶ δόξαν Του.

Εἰς τὴν ἐκκλησίαν πού πήγαινα, πότε μὲ τοὺς γονεῖς μου καὶ μὲ τὰ ἀδελφία μου καὶ πότε μὲ τὸ δάσκαλο καὶ τοὺς συμμαθητάς μου, ἔβλεπα, ἄκουγα, χωρὶς δυστυχῶς νά κατανοῶ. Εἰς τὴν κεντρικὴν θύραν τοῦ ἱεροῦ τὴν καλουμένην ὠραίαν, ὑπῆρχε μιὰ μεγάλη εἰκόνα, παρουσιάζουσα ἕνα σεβάσμιον ὀλόλευκον γέροντα, ὡς τὸν Θεόν. Νά εἶπα, κάποιος πολὺ καλός, δυνατός καὶ μεγάλος Βασιλιάς θά εἶναι ὁ Θεός. Διὰ τὸν Χριστὸν ἔβλεπα καὶ ἄκουγα πάρα πολλά, χωρὶς νά ἔχω οὔτε καὶ ἐπ' ἐλάχιστον κατανοήσει, Τίς ἦτο, τί ἦτο, τί ἔκανε καὶ τί κάνει διὰ τοὺς ἀνθρώπους.

Παρῆλθεν ὀλόκληρος ἡ παιδικὴ ἡλικία χωρὶς αἱ ἰδέαι μου νά ἀλλοιωθοῦν. Ὡς νέος καὶ κατόπιν ἄνδρας γινώρισα πολὺ περισσότερα, ὅτι ὁ Θεός εἶναι δημιουργός τοῦ σύμπαντος, κατοικεῖ εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, ἐξουσιάζει ἐπὶ τῶν πάντων καὶ ἀπέστειλε τὸν Μονογενῆ Του Υἱὸν εἰς τὸν κόσμον μας διὰ νά σώσῃ τοὺς ἀνθρώπους. Τὸ δι' ἐμὲ μυστήριον ἔμενε διαρκῶς κεκαλυμμένον, ἦτο ἀδύνατον νά ξεχωρίσω τὰ πράγματα, ἐγνώριζα ὅτι ὁ Χριστός ἔσωσε τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ πῶς; καὶ ἀπὸ τί; καὶ διατί; Εἰς τὸν νοῦν μου ὑπῆρχον πλῆθος ἐρωτηματικῶν καὶ ὡς ἐκ τούτου ἔστερουμένη πίστεις. (Ρωμ. 1. 14). Μὴ δυνάμενος νά κάνω ἄλλο τι, ἔκαμνα τὸ τῆς λαϊκῆς παροιμίας, «Πῶς πᾶνε οἱ στραβοὶ στὸν Ἄδῃ; ὁ ἕνας πίσω ἀπὸ τὸν ἄλλον» ἔτσι καὶ ἐγὼ ἀκολουθοῦσα τὸν λαϊκὸν χεῖμαρρον ἐκπληρῶν τοὺς τύπους, ὅπως καὶ ἐκεῖνοι. (Ματθ. ιε. 8-9). Τὸ Οἰκοδόμημα τῆς ζωῆς μου ἐθεμελιώθη ἐπὶ τῆς ἄμμου καὶ ὅταν ξέσπασε ἡ θύελλα τοῦ τελευταίου παγκοσμίου πολέμου, κατεκρυμνίσθη, ἔγινα ἕνας σωρὸς ἀπὸ ἐρείπια, ἡ πτώσις μου ὑπῆρξε μεγάλη καὶ αἱ ζημίαι αἱ ὑπ' αὐτῆς προξενηθεῖσαι πολλάι (Ματθ. ζ. 26-27), ἄνθρωπος χωρὶς ζωὴν, πού νά ἔχῃ κάποιον νόημα, ναυάγιον σωστὸν, πραγματικὸν ράκος.

Εὐρίσκομαι εἰς τὰς Φυλακάς. Ὡ ποία φρίκη, βογγῶ, ὑποφέρω, καὶ ἀδιάκοπα στεναίζω. (Ἑσ. λη' 14), ζητῶ ὡσάν τὸν πνιγόμενον ἀπὸ κάπου νά πιασθῶ γιὰ νά σωθῶ, ἀλλὰ δὲν βρίσκω οὐδαμοῦ στήριγμα ἢ βάλαν, εἶμαι ἀπὸ πάντας ἐγκαταλελειμμένος, ἐβυθίσθη εἰς βαθὺν πυλόν, ὅπου δὲν εἶναι τόπος στερεὸς διὰ νά σταθῶ, ἔφθασα εἰς τὰ βάθη τῶν ὑδάτων καὶ τὸ ρεῦμα μὲ κατακλύζει. (Ψαλ. ξη' (ξθ'). 2). Ἄνθρωπον δὲν ἔχω διὰ νά μὲ βοηθήσῃ. (Ἰωάν. ε' 7). Πόσον εἶχα ἀπατηθῆ, πόσον πεπλανημένος πού ἤμουν· δὲν ἐγνώριζα τὴν ἀγάπην καὶ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος λέγει, «Δύναται γυνὴ νά λησμονήσῃ τὸ θηλάζον βρέφος αὐτῆς, ὥστε νά μὴ ἐλεήσῃ τὸ τέκνον τῆς κοιλίας αὐτῆς; ἀλλὰ καὶ ἂν αὐταὶ λησμονήσωσιν, ἐγὼ ὅμως δὲν θέλω σὲ λησμονήσῃ. (Ἑσ. μβ' 15).

Δὲν μὲ ἐγκατέλειψε, δὲν μὲ ἄφησε νά ἀπολεσθῶ, παρ' ὅλον,

πού μου ἄξιζε τοῦτο, διότι ὑπῆρξα ὁ ἐλεεινότερος τῶν ἀνθρώπων καὶ ἔστειλε ἐσᾶς, σεβαστέ μου πνευματικῆ πατέρα, εἰς τὴν Φυλακὴν πού εὐρισκόμην τότε, ὡς ἄλλον ἄγγελον παρὰ τῷ Ἀποστόλῳ Πέτρῳ, ὅστις ἐξήγαγε τὸν Κορυφαῖον Ἀπόστολον ἐκ τῆς Φυλακῆς, (Πράξ. ιβ' 7-10). Ὑμεῖς διὰ τῶν μαθημάτων τοῦ Χριστοῦ. Ὁμίλου καὶ τῆς μελέτης τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τὴν ὁποία μοῦ δώσατε δωρεάν, συνετελέσατε νὰ ἀνοιχθοῦν οἱ ὀφθαλμοὶ ἐμοῦ τοῦ ἐσχάτου ἐπὶ τῆς γῆς ἀνθρώπου καὶ ἐγνώρισα τὸν Θεόν μου, ὅστις με ἀεξήγαγε ἐκ τοῦ βορβορώδους πυλοῦ, ἐκ τῆς αἰωνίου ἀπωλείας καὶ ἔστησεν ἐπὶ πέτραν τοὺς πόδας του» (Ψαλμ. μ' 2). Μὲ τὰς ἀδιαλείπτους κατανουκτικὰς προσευχάς, τὴ μελέτῃ τοῦ Θεοῦ λόγου καὶ τὰ μαθήματα, περὶ Ἁγίας Γραφῆς, περὶ Θεοῦ, περὶ Χριστοῦ Θεοῦ καὶ Χριστοῦ ἀνθρώπου, κ.λ.π. ὡς καὶ τὴν ἐγγραφὴν τῶν ἀνωτέρω μαθημάτων ἐπὶ τετραδίων, χάριτι θείᾳ, συνετελέσθη ἡ σωτηρία μου, τὸ ἀποκεκρυμμένον εἰς ἐμὲ μυστήριον, μοὶ ἀπεκαλύφθη, (Κολ. α' 26). Τὸ σκοτεινὸν πέπλον πού μοῦ ἐπεσκίαζεν τὸν νοῦν τόσα χρόνια, ἡ πνοὴ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ τὸ διέλυσε, (Λουκ. κδ' 45), καὶ οὕτω φῶς μέγα διέλαμψεν καὶ ἐφώτισε τὴν ψυχὴν μου. (Ἦσ. θ' 2). Ὁ Θεὸς δὲν μοῦ εἶναι ἄγνωστος ὅπως πρῶτα, μοῦ τὸν ἀπεκάλυψε ὁ Μονογενὴς Υἱὸς του, (Ἰωάν. α' 18), εἰς τὸν ὁποῖον Χριστὸν βλέπομεν τὸν Πατέρα, (Ἰωάν. ιδ' 9-11). Δὲν εἶναι κάποιος μέγας ἄρχων, ὅπως ἐνόμιζα μικρός, ἀλλὰ Πνεῦμα (Ἰωάν. δ' 24), Ἀγάπη, (Α. Ἰωάν. δ' 16). Δὲν εἶναι μακρὰν ἀπὸ ἑνα ἕκαστον ἐξ ἡμῶν, διότι ἐν αὐτῷ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ὑπάρχομεν. (Πράξ. ιζ' 27-28). «Θεὸς ἐγγύθεν εἶμαι ἐγώ, λέγει Κύριος, καὶ οὐχὶ Θεὸς μακρόθεν. Δύναται τις νὰ κρυφθῇ ἐν κρυφίοις τόποις καὶ ἐγὼ νὰ μὴν ἴδω αὐτόν; λέγει Κύριος. Δὲν πληρῶ ἐγὼ τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν Γῆν; λέγει Κύριος. (Ἰερ. κγ' 23-24).

Αἱ ιδιότητες τοῦ Θεοῦ, ἡ Ἀγιότης, ἡ Δικαιοσύνη, ἡ Ἀγαθότης καὶ Πιστότης ἔκαναν τὴν ἀκατανόμαστον ἀθλιότητα καὶ γυμνότητά μου νὰ μείνῃ ἔκθαμβος καὶ ἀναυδος ἐμπρὸς εἰς τὸ θεῖον μεγαλεῖον. Ὡ πόσον φωτεινός! Ὡ πόσον Ἅγιος! Ὡ πόσον δίκαιος! Ὡ πόσον ὑπέρλαμπρος πού εἶναι ὁ Θεός, ἀδύνατον ἄνθρωπος νὰ τὸν ἰδῇ καὶ νὰ ζήσῃ. (Ἐξοδ. λγ' 20). Ὁλόκληρον τὸ ἀνθρώπινον γένος κατεστάθημεν ἀπέναντι τοῦ κρίματος τῆς θείας Δικαιοσύνης λόγῳ τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος καὶ τοῦ πλήθους τῶν ἡμετέρων ἁμαρτιῶν, (Γεν. β' 16-17, Ρωμ. γ' 23), καὶ ὡς ἐκ τούτου καταδικασμένοι εἰς θάνατον. (Γεν. γ' 19. Ρωμ. ε' 12). Διὰ τῶν ἰδίων μέσων καὶ δυνάμεων ἦτο ὅλως ἀδύνατον νὰ σωθῇ ὁ ἐνοχος ἄνθρωπος. (Ψαλμ. ρμγ' 2, Ρωμ. γ' 20). Τὸ σκοτεινὸν νέφος τοῦ θανάτου ἔχει καλύψει ὀλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα. Ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης, τὸ βλέπει καὶ συγκαλεῖ εἰς τοὺς Οὐρανοὺς τὸ συμβούλιον τῆς σωτηρίας. Ἡ Δικαιοσύνη ἀπῆτει τιμωρίαν, ἡ ἀγάπη ζητᾷ λύσιν,

ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει. Τότε ἀκούγεται ἡ φωνὴ τῆς σωτηρίας: **ΙΔΟΥ ΕΡΧΟΜΑΙ, ΔΙΑ ΝΑ ΚΑΜΩ, Ω ΘΕΕ, ΤΟ ΘΕΛΗΜΑ ΣΟΥ.** (Ἐβρ. ι' 7.).

Καὶ «ὁ λόγος ἔγινε σάρξ, καὶ κατώκισε μεταξύ ἡμῶν» καὶ εἶδομεν, τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς Μονογενοῦς παρὰ τοῦ Πατρὸς «πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας» (Ἰωάν. α' 14). Ἐκεῖνος διὰ τοῦ ὁποίου ἔγιναν τὰ πάντα (Ἰω. α' 3), «ὄρατὰ καὶ ἀόρατα καὶ Αὐτὸς εἶναι πρὸ πάντων καὶ τὰ πάντα συντηροῦνται δι' Αὐτοῦ» (Κολ. α' 16-17) «ὅστις ἐπειράσθη κατὰ πάντα, χωρὶς ἁμαρτίας» (Ἐβρ. δ. 15). «Διότι, ἁμαρτίαν, δὲν ἔκαμεν οὐδὲ εὗρεθῆ δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ». (Α. Πέτρ. β' 22), ἦλθεν εἰς τὴν γῆν, ἔζησεν ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν, σκορπίζοντας ἀπ' ὅπου καὶ ἂν περνοῦσε, τὴν παρηγορίαν, τὸ θάρρος, τὸ φῶς, τὴν χάριν, θεραπεύων τὰς ἀσθενείας καὶ τὰς νόσους, (Ματθ. η' 17), ἀπαγγέλλων πράγματα κεκρυμμένα ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, (Ματθ. η' 35), διδάσκων μετὰ παρησίας, ὡς ἔχων ἐξουσίαν, (Ματθ. ζ' 29), καὶ νεκροὺς ἀναστήσας ἀκόμη, (Λουκ. ζ' 11-15, Ἰωάν. ια' 43-44), καὶ εἰς τὸ τέλος προσηλοῦται ἐπὶ τοῦ μαρτυρικοῦ Σταυροῦ, εἰς τὸν Γολγοθᾶ, ὡς ἀντιπρόσωπος ὁλοκλήρου τῆς ἐνόχου ἀνθρωπότητος καὶ διὰ τῆς ζωῆς του, ξεπληρώνει τὴν ἀνθρωπίνην ἐνοχὴν, ἐναντι τῆς θείας Δικαιοσύνης». (Ἦσ. νγ' 5-6, Α. Πέτρ. β' 24, Α. Ἰωάν. α' 7, γ' 5, Β. Κορ. ε' 18-19, 21, Γαλ. γ' 13, Ρωμ. γ' 25, ε' 8). Κατακυρμνίζει οὕτω τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ, καταργεῖ τὴν ἔχθραν, μετὰ τῆς Δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀνθρώπου καὶ ἔτσι συνδιαλλάσει τὸν νέον ἄνθρωπον μετὰ τοῦ Θεοῦ Πατρὸς (Ἐφ. β' 13-16). Καθὼς λοιπὸν δι' ἐνὸς ἁμαρτήματος ἦλθε κατὰ κρίσεις εἰς πάντας ἀνθρώπους, οὕτω καὶ διὰ μιᾶς Δικαιοσύνης ἦλθεν εἰς πάντας ἀνθρώπους δικαίωσις εἰς ζωὴν». (Ρωμ. ε' 18-18). «Ὁ Χριστὸς ἐξηγόρασεν ἡμᾶς ἐκ τῆς κατάρας τοῦ Νόμου, γενόμενος κατάρτα ὑπὲρ ἡμῶν». (Γαλ. γ' 13). «Ὁ βάθος πλοῦτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ... (Ρωμ. ια' 33).

Δὲν εἶναι δυνατόν, πάτερ μου, νὰ σᾶς ἐκφράσω τὰ ὀλόγλυκα καὶ ὄρατα συναισθήματα τῆς ψυχῆς μου, εἰς αὐτὸ τὸ μικρὸ χαρτί δὲν εἶναι δυνατόν νὰ βρῶ λέξεις διὰ νὰ τὰ περιγράψω. Μὲ φωτεινὰ γράμματα εἶναι γραμμένα στὴν καρδιά μου τά: Θεός, Τίς εἶναι, τί δίδει. (Ματθ. ζ' 9, Ἰωάν. δ' 24, Α. Ἰωάν. δ' 8, Ἰωάν. γ' 16, Ρωμ. ια' 36, Ἰακ. α' 17). Χριστὸς Πρόσωπον-Ἐργον-Νόμος-Χάρις-Κρίσις.

Εἶμαι πληρέστατα εὐτυχῆς, ζῶ μίαν ζωὴν εἰρηνικὴν καὶ χαρούμενην, κολυμβῶ μέσα σὲ πανευτυχεῖς Ἀγγελικοὺς κόσμους, τοῦ βασιλεύει ἡ ἀγαλλίασις καὶ ἡ εὐφροσύνη. Ὡς τὶ ὄρατα τοῦ εἶναι

Μεγάλες γυναικείες μορφές τοῦ Χριστιανισμοῦ

Η ΑΓΙΑ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ

(Α')

Ἡ πόλις τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ πολιτισμοῦ ἐκυβερνᾶτο ἀπὸ πρόσωπο ἀνάξιο τοῦ ἀξιώματος καὶ τῆς ἀποστολῆς του. Τὸν αὐτοκράτορα Βαλέριο Μαξιμίνον. Ἡ Ἀλεξάνδρεια ποτὲ ἕως δὲν εἶχε γνωρίσει τόσο βάρβαρο ἄρχοντα, ποὺ συνεδύαζε τὸν τύραννο μὲ τὰ κτηνώδη ἔνστικτα. Αὐτὴν, τὴν βαρβαρότητά του ὁ Μαξιμίνος, προσπαθοῦσε νὰ καλύψῃ μὲ ἓνα ἐπιτελεῖο, ποὺ περιελάμβανε καὶ ἓνα μέγαν ἀριθμὸν σοφῶν καὶ φιλοσόφων. Ὁ ἐκλεκτὸς ὅμως κόσμος τῆς Ἀλεξανδρείας δὲν παρεσύρετο ἀπὸ τὶς ἀπατηλὰς ἐπιδείξεις τοῦ βάρβαρου αὐτοκράτορα καὶ εὗρισκε συχνὰ τὴν εὐκαιρία νὰ ἐπικρίνῃ τὶς ἐκδηλώσεις καὶ τὶς πράξεις του. Τὸν κατώτερο εἰδωλολατρικὸ λαὸ ὁ Μαξιμίνος τὸν ἐκολάκευσε συχνὰ μὲ διώξεις καὶ μαρτύρια τῶν χριστιανῶν. Ὁργάνωνε αἱματηρὰ πανηγύρια, εἰς τὰ ὅποια ἐσύροντο ἄθωοι χριστιανοὶ καὶ ἐρρίπτοντο εἰς τὰ στόματα τῶν λεονταριῶν καὶ εἰς τὴν ἀγριότητα τῶν ἄλλων πειναλέων θηρίων. Τὰ θύματα τῆς θηριωδίας τοῦ βάρβαρου αὐτοῦ αὐτοκράτορα συρομένα στὸν τόπο τοῦ μαρτυρίου τῶν, ἐκαλοῦντο προηγούμενως νὰ δηλώσουν ὅτι ἀπαρνοῦνται τὸν Χριστὸν καὶ ὅτι ἐπανερχονται εἰς τὴν εἰδωλολατρικὴ πίστι καὶ θρησκεία τῶν πατέρων των. Ἐνα τέτοιο αἱματηρὸ πανηγύρι εἶχε ὀργανώσει ὁ αἰμοχαρὴς Μαξιμίνος κάποιον φθινοπωρινὸ δειλινὸ. Εἶχαν ἀρχίσει τὰ μαρτύρια τῶν χριστιανῶν ποὺ εἶχαν συρθῆ στὸν στίβο τοῦ θανάτου καὶ παρακολουθοῦσε εὐφραϊνόμενος τὰ μαρτύρια αὐτὰ ὁ αὐτοκράτωρ ὑπὸ τοὺς ἀγρίους ἀλαλαγμοὺς τοῦ πλήθους, ὅταν ἕξαφνα ἔκαμε τὴν ἐμφάνισίν της μιὰ κοπέλλα μὲ ἀπαστράπτουσα καλλονὴ καὶ μὲ ἀξιοθαύμαστο θάρρος. Κρατοῦσε ἓνα μέγαλο σταυρὸ καὶ ἀφ' οὗ

ἡ ζωὴ, τώρα ποὺ ἔχω γνωρίσει τὸν Θεὸν-Χριστὸν καὶ γενικὰ τὰ δόγματα τῆς μητρὸς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἀναφωνῶ καὶ ἐγὼ μὲ ὄλην τὴν δύναμιν τοῦ ἑαυτοῦ μου, ὡς ἄλλος Θωμᾶς «Ὁ Κύριός μου, καὶ ὁ Θεός μου». (Ἰωάν. κ' 28), καὶ ὡς Παῦλος «μετὰ τοῦ Χριστοῦ συνεσταυρώθην, ζῶ δὲ πλέον οὐχὶ ἐγώ, ἀλλὰ ὁ Χριστὸς ζῆ· ἐν ἐμοί· καθ' ὃ δὲ τώρα ζῶ ἐν σαρκί, ζῶ ἐν τῇ πίστει τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅστις μὲ ἠγάπησε, καὶ παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ» (Γαλ. β' 20).

Φυλακαὶ Α. 1950.

Ὁ ἐλάχιστος στρατιώτης τοῦ Κυρίου καὶ μέλος τοῦ Χριστιανικοῦ Ὁμίλου τῶν ἐνταῦθα Φυλακῶν

Μὲ ἀγάπην Χριστοῦ.

ἀπότρεψε τοὺς δειλιασμένους χριστιανοὺς ν' ἀρνηθοῦν τὴν πίστιν τῶν πρὸς τὸν Χριστόν, ἐστράφηκε κατόπιν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ποὺ ἐκάθητο σ' ἓνα ὑψηλὸ θρόνον καὶ ἀτενίζοντας αὐτὸν ἀφοβα ἄρχισε νὰ τὸν ἐπικρίνῃ δριμύτατα. Τὴν ὀχλοβοή τῶν πρώτων στιγμῶν διαδέχθηκε μιὰ βαθεῖα σιγή καὶ ὅλοι ἀκούσαν μὲ πνιγμένη σχεδὸν τὴν ἀναπνοή τους τὴν ὁμορφὴ κόρη ποὺ ἀνέπτυσσε τὸ μεγαλεῖο τῆς θρησκείας τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀπεδείκνυε τὴν ἀλήθεια τῆς φιλοσοφίας του μὲ ἀκαταμάχητους συλλογισμοὺς καὶ ἀκλόνητα ἐπιχειρήματα. Ὁ Μαξιμίνος κατεπλάγη κ' ἐθορυβήθηκε στὴν ἀρχή· καὶ σὰν συνῆλθε τῆς ἀπηύθυνε τὸ ἐρώτημα μὲ φοβισμένη, τρεμάμενη φωνή.

— Εὐχαρίστως ἠκροάσθημεν τῶν λόγων σου καὶ ἐθαυμάσαμε τὸ εὐγενικό σου παράστημα. Ποιὰ εἶσαι;

Ἡ κοπέλλα ὤρθωσε μὲ περισσότερη ὑπερηφάνεια τὸ παράστημα τῆς καὶ ἔδωκε τὴν ἀπάντησι.

— Σὰς εἶναι ἀρκετὰ γνωστὴ ἡ βασιλικὴ μου οἰκογένεια. Ὀνομάζομαι Αἰκατερίνη. Ἐμελέτησα ρήτορας καὶ φιλοσόφους. Δὲν ὑπερηφανεύομαι ὅμως γιὰ τίποτε. Εἶμαι ὑπερήφανη ἀπλῶς γιατί εἶμαι χριστιανὴ καὶ γιατί ἔχω ὡς ἀραβωνιαστικό μου τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν ἀληθινὸ Θεὸ καὶ ἀληθινὸ ἄνθρωπο.

Τὰ λόγια αὐτὰ τῆς κόρης ἔμειναν ἀκατάληπτα τόσο στὸ πλῆθος ποὺ τὰ ἤκουσε ὅσο καὶ στὸν αὐτοκράτορα, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀπευθύνοντο.

Ἐπεκράτησαν μερικὲς στιγμὲς σιωπῆς. Μάταια ὅμως ὁ Μαξιμίνος προσπάθησε νὰ κατανοήσῃ τί ἤθελε νὰ πῆ ἡ θαρραλέα αὐτὴ παρθένα.

— Ἄφισε νὰ τελειώσουμε τὴν θυσίαν τῆς εἶπε. Αὐριο θὰ καλέσω ἀρίστους φιλοσόφους τῆς Αἰγύπτου καὶ θὰ μπορέσης νὰ συζητήσης μαζί τους. Ἐγὼ δὲν ἔχω καιρὸ νὰ ἀσχολοῦμαι μὲ τὰ ζητήματα αὐτά.

Ἡ νεαρὰ κόρη ἀντὶ ἄλλης ἀπαντήσεως ἔβγαλε ἀπὸ τὸ στῆθος τῆς ἓνα ἐλεφάντινο σταυρὸ καὶ τὸν ὕψωσε θαρραλέα.

Τὸ εἰδωλολατρικὸ πλῆθος ἀντικρύζοντας τὸν σταυρὸ ἐξερράγη μαινόμενο.

— Συλλάβετέ την! ἐκραύγαζε. Στὴν εἰρκή! Εἶναι ἄξια τῶν μεγαλειτέρων καὶ σκληρωτέρων βασάνων.

Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς φανατικώτερους ὤρμησαν νὰ τὴν συλλάβουν, ἀλλ' ἡ αὐτοκρατορικὴ φρουρὰ κατόπιν ἐντολῆς τοῦ Μαξιμίνου συνεκράτησε τὸν μαινόμενο ὄχλο.



Ἐπρεπε, ὁ σκληρὸς καὶ βάρβαρος αὐτοκράτωρ νὰ γνωρίζῃ τὸν πατέρα τῆς κόρης τὸν βασιλέα Κωνσταντῖνο, γόνου πλουσίας

καὶ ἀριστοκρατικῆς οἰκογενείας, πού εἶχε χρηματίσει διοικητῆς τῆς Ἀλεξανδρείας. Ἐλκουσα τὸ γένος ἀπὸ βασιλικὴ γενεὰ ἢ κόρη εἶχε λάβει μεγάλη μόρφωσι. Ἡ ὁμορφιά της ἐστάθηκε θρυλική. Καὶ ἐδόθηκε σ' αὐτὴν τὸ ὄνομα Δωροθέα ὡς πεπροικισμένη ἀπὸ βρεφικῆ ἡλικία μὲ τὸ δῶρο τῆς ὁμορφιάς καὶ ἀπὸ μικρὸ κοριτσάκι μὲ τὴν λάμψι τοῦ πνεύματός της. Αὐτὸ τὸ πνεῦμά της πού ἐκαλλιεργήθηκε στὶς φιλοσοφικὰς σχολὰς τῆς Ἀλεξανδρείας, ὑπῆρξε ἡ μάχαιρα πού ἐπτόει καὶ ἐφύμωνε διὰ τῆς λάμψεως τῆς αἰχμηρῆς λεπίδος της τοὺς τολμηρώτερους συζητητὰς καὶ τοὺς κομψότερους τῶν ἀσεβῶν. Γιὰ τὴν ἔκτακτὴ καλλονὴ της τόσο τὴν σωματικὴ ὅσο καὶ τὴν ψυχικὴ της προκαλοῦσε τὸν θαυμασμό. Ἦταν περιζήτητὴ νύφη. Πλεῖστες οἱ προτάσεις γάμου ἀπὸ μέρους πλουσιοπαίδων καὶ νέων ἀπὸ ἀρχοντικὰς οἰκογένειας. Αἰσθηματικὰς ἐκδηλώσεις καὶ ὑποσχέσεις παχυλές. Ἡ Αἰκατερίνη ὅμως ἀπέκρουε κάθε πρότασι γάμου προβάλλοντας ἰδικὰς της ἀξιώσεις. Μιά ἀπὸ τὶς κυριώτερες ἀξιώσεις της ἦταν νὰ βροῦν οἱ γονεῖς της νέο ὅμοιο πρὸς αὐτὴν κατὰ τὰ τέσσερα χαρίσματα πού, καθὼς ἔλεγαν, ἦταν ἀνώτερη τῶν ἄλλων παρθένων. Στάθηκε ὅμως ἀδύνατο νὰ βρεθῆ ὁ ἄνδρας αὐτὸς καὶ γι' αὐτὸ ἡ κόρη ἔμενε ἡσυχὴ ἀσχολουμένη μὲ τὶς μελέτες της. Ἡ μητέρα της ἦταν χριστιανὴ χωρὶς νὰ τολμᾷ ὅμως νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν πίστι της. Εἶχε γνωρίσει ἡ κρυπτοχριστιανικὴ αὐτὴ ἀρχόντισσα ἓνα σεβάσμιο γέροντα, πού ἔμενε κρυμμένος στὰ περίχωρα τῆς Ἀλεξανδρείας. Ἦταν πνευματικὸς πατέρας της, τὸν ὁποῖον ἐπεσκέπτετο καὶ ἐξομολογεῖτο. Ὁ γέρον αὐτὸς γνωρίζοντας τὶς ἀντιρρήσεις τῆς Αἰκατερίνης γιὰ νὰ παντρευθῆ ἐβρῆκε εὐκαιρία γιὰ νὰ μιλῆσῃ μαζί της.

Ἡ εὐκαιρία αὐτὴ δόθηκε ὅταν μιὰ μέρα ἡ Αἰκατερίνη συνωδεύοντας τὴν μητέρα της ἐπισκέφθηκε τὸ μοναστικὸ καταφύγιο τοῦ πνευματικοῦ. Τῆς μίλησε γιὰ γάμο καὶ στὴν ἄρνησι αὐτῆς τῆς εἶπε:

— Γνωρίζω ἓνα θαυμάσιο νέο ἀσυγκρίτως ἀνώτερό σου ἀπὸ χαρίσματα.

Καὶ μαντεύοντας τὴν κατάπληξί της ὁ γέρον ἐξακολούθησε:

— Ἡ ὁμορφιά του νικᾷ τὴν λαμπρότητα τοῦ ἡλίου, ἡ σοφία του διευθύνει τὰ πάντα καὶ ἡ εὐγένεια τῆς καταγωγῆς του εἶναι ἄρρητὴ καὶ ἄγνωστη.

Ἡ Αἰκατερίνη πού ἦταν ἀδύνατο νὰ μεντέψῃ καὶ νομίζοντας πῶς ὁ σεβάσμιος γέρον μιλοῦσε γιὰ κανένα πριγκηπόπουλο τὸν ρώτησε μὲ πολλὴ συγκίνησι.

— Τίνος υἱὸς εἶναι ὁ νέος αὐτός; Εἶναι ἀλήθεια αὐτὰ πού μοῦ λέτε;

— Φαντάζεσαι πῶς τὰ γεροντικὰ αὐτὰ χεῖλια μου μποροῦν νὰ μὴ λένε τὴν ἀλήθεια...

— Μιλῆστε μου λοιπὸν πιὸ καθαρά.

— Ὁ νέος αὐτὸς κόρη μου δὲν ἔχει ἐπίγειον πατέρα. Γεννήθηκε ἀπὸ ἀειπάρθενη καὶ πανάμωμη ἁγία μητέρα. Ἐὰν ἐκτελέσῃς ὅτι θὰ σοῦ πῶ θὰ ἀξιωθῆς νὰ ἀντικρύσῃς τὸ πρόσωπο τοῦ θαυμαστοῦ αὐτοῦ νέου.

— Σοῦ τὸ ὑπόσχομαι γέροντά μου.

Ὁ γέρον τὴν ἐκύτταξε μέσα στὰ μάτια ὡσάν νάθελε νὰ πεισθῆ γιὰ τὴν εἰλικρίνειαν τῆς ὑποσχέσεώς της. Καὶ σύροντας ἀπὸ τὸ στήθος τοῦ εἰκόνα τῆς Θεοτόκου, ποὺ κρατοῦσε στὴν ἀγκαλιά της τὸ θεῖο βρέφος τῆς εἶπε:

— Ἴδου ἡ εἰκὼν τῆς Παρθένου Μαρίας, τῆς μητέρας τοῦ νέου γιὰ τὸν ὁποῖον σοῦ μίλησα. Πάρτην καὶ προσευχήσου μὲ κατὰ νύξιν ὅλη τὴ νύχτα καὶ παρακάλεσε τὴν Παρθένον νὰ εὐδοκήσῃ νὰ σοῦ δείξῃ τὸν υἱὸν της.

Μὲ ἀναστατωμένον τὸν βαθύτερο κόσμον της ἡ κόρη ἐπέστρεψε στὸ πατρικὸ της σπίτι, προσευχήθηκε ὅλη τὴ νύχτα καὶ ἀποκοιμήθηκε. Στὸν ὕπνον της εἶδε τὴν Παρθένον μὲ τὸν υἱὸν της, ἀπὸ τὸ πρόσωπο τοῦ ὁποίου ἐξεπορεύοντο φωτεινότητες ἀκτῖνες. Μάταια ὁμως ποθοῦσε ν' ἀτενίσῃ τὸ ἀκτινοβόλον πρόσωπον τοῦ Θεοῦ βρέφους διότι ἐκρύβετο ἀπὸ τὰ βλέμματά της.

Τότε ἡ Θεοτόκος παρεκάλεσε τὸν Υἱὸν της νὰ παρατηρήσῃ τὴν ὠραία νεάνιδα. Ἄλλ' ἐδόθηκε στὴν ἁγία Μητέρα ἡ ἀπάντησις τοῦ βρέφους ὅτι «δὲν ἤμπορῶ νὰ τὴν δῶ γιὰτὶ εἶναι ἄσχημη, ἄφρων καὶ ταπεινή».

Ἡ Παναγία ἐξελιπάρησε τὸν Υἱὸν της.

— Μὴ περιφρονῆς τὸ πλάσμα Σου, ἀλλὰ εἶπε τί πρέπει νὰ κάμῃ γιὰ νὰ ἀπολαύσῃ τὴν δόξα Σου καὶ ἀξιωθῆ νὰ ἰδῆ τὸ πρόσωπό Σου.

— Ἄς ὑπάγῃ στὸν γέροντα, ποὺ τῆς ἔδωκε τὴν εἰκόνα, ἀπάντησε τὸ βρέφος, καὶ ἄς πράξῃ ὅτι θὰ τὴν παραγγέλῃ αὐτὸς.

Ἡ Αἰκατερίνη ἔσπευσε σὲ συνάντησι τοῦ πνευματικοῦ τῆς μητέρας της.



Μὲ φωνὴν ποὺ ἔτρεμε ἀπὸ ταραχὴ καὶ συγκίνηση διηγήθηκε στὸν γέροντα τὸ ὄραμα ποὺ εἶδε στὸν ὕπνον της. Ὁ γέρον ἤρχισε νὰ διδάσκῃ αὐτὴν καὶ νὰ περιγράφῃ τὴν μακαριότητα τῶν ἀνθρώπων ποὺ ἐκτελοῦν τίς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καθὼς καὶ τοὺς βασάνους τῶν ἁμαρτωλῶν.

Ἡ παρθένος ἐδέχθη μὲ ἀνοικτὸ τὸν κόσμον τῆς ψυχῆς της τὴν διδασκαλίαν, ποὺ ἦταν ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία, ἐπίστεψε ὁλόψυχα τὸν Χριστὸν, ἐδέχθηκε νὰ βαπτισθῆ καὶ ὡς ἀφοσιωμένη χριστιανὴ ἐπεδόθηκε στὴν μελέτη τῆς θρησκείας ποὺ ἐπίστεψε. Ἡ

«ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ»

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΨΥΧΩΦΕΛΕΙΣ ΕΠΙΣΤΑΣΙΣ ΑΠΟ ΤΟ «ΔΕΥΤΕΡΟΝΟΜΙΟΝ»

Ὑπὸ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

Ἕνας μονάχα τόπος ὠρίστηκε γιὰ λατρεία στοὺς Ἑβραίους γιὰτὶ συμφέρει νὰ στερηθοῦνε κάποιο καλό, ἂν πρόκειται νάχη συνέπειες δυσάρεστες.

Γιατὶ σὲ μιὰ μονάχα πόλη, ἀπὸ τὶς πολλές ποὺ εἶχεν ἡ χώρα τῶν Χαναναίων, καὶ μάλιστα σ' ἓνα μονάχα τόπο τῆς πόλεως αὐτῆς, σ' ἓνα μέρος ἰδιαίτερο ποὺ εἶχε γιὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν ξεδιαλεχθῆ καὶ καθιερωθῆ, γιὰτὶ λέγω νὰ περιορισθοῦν σ' αὐτὸν μονάχα οἱ Ἰσραηλιῖτες γιὰ νὰ λατρεύουν, νὰ δοξολογοῦν καὶ νὰ δέωνται στὸ Θεό; «Εἰς τὸν τόπον, ὃν ἂν ἐκλέξῃται Κύριος ὁ Θεός σου, ἐν μιᾷ τῶν πόλεων ὑμῶν, ἐπονομάσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ, καὶ ἐπικληθῆναι». Σ' ἓνα τόπο ποὺ θὰ τὸν διαλέξῃ ὁ Θεός, σὲ μιὰν ἀπὸ τὶς πολιτεῖς σου, ἐκεῖ νὰ ἐπικα-

κρυπτοχριστιανῆ μητέρα της παρακολουθοῦσε σιωπηλὰ καὶ μὲ βαθεῖα συγκίνηση τὴν φανερὴν πιά μεταστροφή τῆς θυγατέρας της, πεπεισμένη γιὰ τὴν χάρι ποὺ ἐπιδαψίλευσεν εἰς αὐτὴν ὁ Θεός, τὸν ὁποῖον ἔστω καὶ κρυφίως ἐπίστευε καὶ αὐτή.

Μία νύχτα ἡ Αἰκατερίνη εἶδε καὶ πάλιν στὸν ὕπνο της τὴν Παρθένο Μητέρα μὲ τὸ θεῖο βρέφος εἰς τὴν ἀγκαλιά της. Γιὰ μιὰ στιγμή εἶδε τὸν Χριστὸν σ' ὅλη τὴν λαμπρότητα τοῦ νεανικοῦ του προσώπου. Ἡ κόρη ἐδοκίμασε κάποιον θάμβος συνῆλθεν ὅμως ὅταν ἀντίκρισε τὸν Χριστὸν νὰ ἐκτείνῃ τὴν χεirá του πρὸς αὐτὴν καὶ νὰ τῆς λέγῃ.

— Τώρα εἶσαι νύμφη μου ἀδιάφθορος καὶ αἰώνια... Μὴ ζητῆς ἐπίγειον νυμφίον...

Τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ Χριστοῦ συνετέλεσαν ὥστε νὰ μεταβληθῆ ὀλότελα ἡ Αἰκατερίνη. Περιφρόνησε κάθε κοσμικὴ δόξα καὶ ζωὴ καὶ ὡς νύμφη τοῦ οὐρανοῦ Νυμφίου προσπαθοῦσε νὰ εὐαρεστήσῃ αὐτὸν μὲ τὴν ἐνάρετον ζωὴν της καὶ μὲ τὶς θαρραλέας ἐκδηλώσεις της ἐναντίον τῶν διωκτῶν τῆς πίστεως τοῦ Χριστοῦ, ὅπως ὑπῆρξεν καὶ ὁ τύραννος αυτοκράτωρ Μαξιμίμος.

(Συνεχίζεται)

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

λεϊσθε τ' ἅγιο ὄνομά του (Δευτ. ιβ' 5). Γιατὶ ν' ἀναγκάζεται τὸ Ἰσραηλιτικὸ δωδεκάφυλο νὰ συγκεντρώνεται ἐκεῖ, κι' ἀπὸ τὰ πιὸ ξέμακρα ἀκόμη ἄκρα τῆς Παλαιστίνης, ἄντρες, γυναῖκες, θυγατέρες καὶ παιδιά· καὶ νὰ σέρνουνε μάλιστα μαζί τους καὶ ὅλο τὸ βάρος ἀπὸ τὶς προσφορὰς κι' ἀπὸ τὰ ζῶα ποὺ ἐθυσίαζαν στὸ Θεό; Ποιὸς ὁ λόγος νᾶρχεται σ' ἓνα μονάχα νὰ, ποὺ τὸν ξεχωρίζει γιὰ τὸν σκοπὸν αὐτόν; «Καὶ ἐλεύσεσθε ἐκεῖ, καὶ οἴσετε ἐκεῖ τὰ ὀλοκαυτώματα ὑμῶν, καὶ τὰς ἀπαρχὰς ὑμῶν, καὶ τὰ ἐκούσια ὑμῶν, καὶ τὰς ὁμολογίας ὑμῶν, καὶ τὰ πρωτότοκα τῶν βοῶν ὑμῶν, καὶ τῶν προβάτων ὑμῶν». Καὶ θᾶρχεσθε ἐκεῖ, καὶ θὰ κουβαλᾶτε τὰ σφακτά σας, καὶ τὰ πριμαρόλια σας, καὶ τὰ ταξίματά σας, καὶ τὰ πρωτογέννητα ἀπὸ τὰ βόδια σας κι' ἀπὸ τὰ πρόβατά σας (Δευτ. ιβ', 6).

Βέβαιον εἶναι, μὰ κι' ἀπὸ φυσικοῦ του εἶναι φανερό, πὼς ὁ Θεὸς ποὺ ὀρίζει τὰ πάντα, πρέπει καὶ κατὰ πάντα, καὶ διὰ πάντα, καὶ ἀπὸ πάντες, καὶ πάντα καὶ παντοῦ νὰ προσκυνῆται καὶ νὰ λατρεύεται. «Δὲν εἶναι ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ Θεὸς τῶν ὀρέων, καὶ οὐ Θεὸς τῶν κοιλάδων». Δὲν εἶναι ὁ Θεὸς τῶν Ἑβραίων Θεὸς τῶν βουνῶν μονάχα κι' ὄχι τῶν κάμπων, (Βασιλ. γ', κ', 23), ὅπως ἐφλυάρησαν τότε, μὲ ἀσέβεια, τὰ παιδιὰ τοῦ βασιλεῖ τῆς Συρίας. Δὲν εἶναι ὁ Θεὸς τῆς Ἱερουσαλὴμ μονάχα, ἢ τῆς Παλαιστίνης μόνο κι' ὄχι ὅλης τῆς Συρίας· κι' ὄχι ὅλης τῆς γῆς, καὶ τ' οὐρανοῦ κι' ὅλης τῆς Δημιουργίας. Ὁ Θεός, ὅπως εἶναι πάνω ἀπὸ κάθε τόπο, καὶ παντοῦ, καὶ πανταχοῦ παρών, κι' ἐνεργεῖ μὲ παντοδυναμία, κι' ἐξουσιάζει τὰ πάντα κυριαρχικά, ἔτσι βρίσκεται σὲ κάθε τόπο καὶ λατρεύεται μ' εὐλάβεια καὶ δοξολογεῖται μ' εὐπρέπεια. «Ἐν παντὶ τόπῳ τῆς δεσποτείας αὐτοῦ, εὐλόγει ἡ ψυχὴ τὸν Κύριον». Σὲ κάθε τόπο τῆς βασιλείας του, εὐλόγα ψυχὴ μου τὸν Κύριον. (Ψάλμ. ρβ' 12).

Στοὺς Ἰσραηλιτεὺς ὅμως προστάχθηκεν ἓνας μονάχα τόπος νὰ ὀρισθῇ διὰ τὴν δόξα καὶ γιὰ τὴν λατρεία τοῦ

Θεοῦ, ἐπειδὴ ὁ σκοπὸς τῆς διαταγῆς ἦτανε νὰ ἀπομακρύνῃ τοῦ ἀπόγονους τοῦ Ἀβραὰμ ἀπὸ τὰ ἐπίλοιπα Ἑθνη, καὶ νὰ τοὺς κόψῃ τὶς ἀφορμὲς ποὺ θὰ τοὺς ἔκαναν νᾶναι ἐπιρρεπεῖς καὶ πρόθυμοι νὰ μιμηθοῦνε κι' αὐτοὶ τὴν ψευδοθησκεία καὶ τὴν ψευδοθεοσέβεια ἐκείνων.

Οἱ Χαναναῖοι ἀπὸ κάθε κτίσμα ἐχειροτονοῦσαν κι' ἓνα Θεό! Οἱ Ἰσραηλῖτες ὅμως ἔπρεπε ἓνα μονάχα Θεόν, τὸν ἀληθινὸ Θεό, καὶ νὰ γνωρίζουν καὶ νὰ λατρεύουν. Οἱ Χαναναῖοι, ὅπου ἔβλεπαν ψηλὸ βουνό, σωριασμένη καὶ βαθειὰν ἀμμουδιά, δάσος βαθὺ καὶ καταπράσινο, λόγγο κατάσκιο, δένδρο παλιὸ καὶ μεγαλόκορμο καὶ κατάχλωρο καὶ ἰσκιωμένο, ἐκεῖ ἀνήγειραν καὶ μιὰ στήλη, κι' ἔστησαν κάποιο εἶδωλο, καὶ ὕψωναν βωμό, κι' ἐτοιμάζανε τραπέζια καὶ συμπόσια καὶ πανηγύρια κι' εὐωχίες, προσφέροντας θυσίες· κι' ἐμεθοῦσαν κι' ἐκραυγαλοῦσαν κι' ἀσχημονοῦσαν κι' ἔκαναν χίλιες δυὸ ἀπρέπειες, παρανομίες, βδελυγμίες, κι' ἀνείπωτες ἀσέβειες κι' αἰσχουργίες.

Ἄν ἄφηναν τοὺς Ἰσραηλῖτες νὰ κάνουν τὶς γιορτές τους καὶ τὰ πανηγύρια τους ὅπου κι' ἂν ἤθελαν, εὐκόλο θάτανε νὰ διαλέξουν κι' αὐτοὶ τοὺς ἴδιους καὶ παρόμοιους τόπους καὶ νὰ συνάζωνται κι' αὐτοὶ «ἐπὶ τῶν ὄρεων τῶν ὑψηλῶν καὶ ἐπὶ τῶν θινῶν, καὶ ὑποκάτω δένδρου δασέως»· ἐπάνω στὰ ψηλὰ καὶ στὶς ἀμμουδιές καὶ κάτω ἀπὸ πυκνόφυλλα δένδρα (Δευτ. ιβ', 2). Ἀπὸ τοὺς τόπους εὐκόλο θάτανε νὰ μιμηθοῦν καὶ τοὺς τρόπους τῶν Χαναναίων· καὶ στὰ τελευταῖα νὰ υἱοθετήσουνε καὶ τὶς ἀσχήμιες τους, καὶ τὴν ἀσέβεια κι' ὅλες τὶς ἄλλες ἀνομίες κι' αἰσχροτήτες τους.

Τί γίνηκε λοιπόν; «Ἀπαγορεύει (ὁ νόμος) ἐν τῇ γῆ τῆς ἐπαγγελίας τὰ παραπλήσια δρᾶν, ἵνα μὴ πρόφασιν λάβωσι τοῖς ψευδωνύμοις θύειν θεοῖς». Τοὺς ἀπαγορεύθηκε νὰ κάνουνε τὰ ἴδια στὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας, γιὰ νὰ μὴν βροῦνε πρόφαση νὰ θυσιάσουν κι' αὐτοὶ στοὺς ψεύτικους θεοὺς, ὅπως λέει ὁ Θεοδώρητος.

Νά, ἡ οἰκονομία· κόβει ὁ νομοθέτης τὴν ἀρχὴ τοῦ κακοῦ, κι' ἔτσι ἐμποδίζει καὶ νὰ προχωρήσῃ καὶ νὰ πάρῃ τελείωσι: «Οὐ ποιήσετε οὕτω Κυρίῳ τῷ Θεῷ ὑμῶν». Δὲν θὰ κάνετε τὰ ἴδια καὶ στὸν Κύριό μας καὶ Θεό μας. «Πρόσεχε σεαυτῷ, μὴ ἀνενέγκῃς τὰ ὀλοκαυτώματά σου ἐν παντὶ τόπῳ, ἀλλ' ἢ εἰς τὸν τόπον, ὃν ἂν ἐκλέξῃται Κύριος ὁ Θεός σου, ἐν μιᾷ τῶν φυλῶν σου, ἐκεῖ ἀνοίσετε τὰ ὀλοκαυτώματα ὑμῶν». Πρόσεχε νὰ μὴν πᾶς τὰ ὀλοκαυτώματά σου ὅπουδήποτε, παρὰ στὸν τόπο ποῦ θὰ διαλέξῃ ὁ Θεός· σὲ μιὰν ἀπὸ τὶς φυλές σου, ἐκεῖ θὰ τὰ πᾶτε τὰ ὀλοκαυτώματά σας. (Δευτ. ιγ', 14).

Ἐκτὸς τὰ παραπάνω συλλογίζομαι, πῶς μπορεῖ κανεὶς νὰ βγάλῃ τὸ ἐξῆς συμπέρασμα· πῶς συμφέρει δηλαδὴ νὰ μὴν κάνῃ κάποιος μιὰ πράξη, ποῦ δὲν φαίνεται κακὴ καὶ στὴν οὐσία της εἶναι καλὴ, ὅταν, κατὰ κάποιον τρόπο, ἀπὸ τὴν πράξιν αὐτὴ θὰ προκύψῃ κακό. Μήπως ἢ προσευχὴ στὸ Θεὸ καὶ ἢ δοξολογία του καὶ ἢ λατρεία δὲν εἶναι πράξη καλὴ καὶ χρεωστούμενη, ὅπου κι' ὅπως κι' ἂν γίνωνται; Ναι, βεβαίωτατα· ἂν ὅμως ὁ τόπος ποῦ γίνονται χρησιμεύῃ, σὰν ἀφορμὴ καὶ σὰν πρόφασι, νὰ γίνωνται διάφορες ἐκτροπές κι' ἀτοπήματα, τὸ συμφερότερον εἶναι γιὰ τὸν θεοφοβούμενον ἄνθρωπον ν' ἀποφύγῃ τὴν περιστατικὴ αὐτὴ ἀφορμὴ, ποῦ ἐξ αἰτίας κινδυνεύει νὰ γλυστρήσῃ σὲ κάποια κακία.

Μήπως ἄραγεσ κάνω λάθος; Ἐγὼ σὲ πολλοὺς θὰ συμβούλευα, (λέω πολλοὺς κι' ὄχι ὅλους γιατί «δικαίῳ νόμος οὐ κεῖται») οὔτε κι' ἔχουν οἱ φρόνιμοι καὶ οἱ γνωστικοὶ ἄνθρωποι ἀνάγκη ἀπὸ τὶς συμβουλές μου). Εἶπα, πῶς θὰ τὸ συμβούλευα σὲ πολλοὺς, καὶ προσθέτω καὶ σὲ πολλὰ αὐτό, ἀντὶ ν' ἀμελοῦνε τὶς δουλειές τους καὶ ν' ἀφήνουνε τὰ σπίτια τους, γιὰ νὰ πηγαίνουν σὲ μακρὴνὰ προσκυνήματα· κι' ἀντὶ ν' ἀφήνουν τὴν ἐνορία τους καὶ τὴν γειτονική τους Ἐκκλησία καὶ νὰ τρέχουνε σὲ πολυάνθρωπες καὶ κοσμοπλημμύριστες γιορτές, καὶ πα-

νηγύρια, πού μποροῦνε νά φέρουνε μεγάλη ζημιὰ στήν ψυχή τους.

Ἡ συμβουλή μου αὐτή φαίνεται ἀντίθετη πρὸς τὸν παλαιὸ Ἑβραϊκὸ νόμο. Ἐκείνη ἀπαγόρευε τοὺς πολλοὺς καὶ τοὺς ξεχωριστοὺς τόπους γιὰ τὴν λατρεία τοῦ μοναδικοῦ Θεοῦ, κι' ἐπρόσταζε νά γίνεται ἀπὸ κοινοῦ καὶ σ' ἓνα τόπο. Ἐγὼ δὲ τώρα ἀπαγορεύω τοὺς κοινοὺς καὶ πολυθρόνους τόπους καὶ συμβουλεύω τοὺς ἰδιαίτερους καὶ τοὺς ἡσυχώτερους. Ἄς μὴν σκανδαλισθῆ κανεὶς γι' αὐτό. Γιατὶ συμπίπτουν οἱ σκοποὶ καὶ στὸ ἴδιο ἀποβλέπουν, στὸ νά μὴν γίνεται δηλαδὴ ἡ εὐσέβεια πρόφραση. Ἐπειτα ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ εἴμαστε οἱ νέοι Ἰσραηλιτες· καὶ πὼς (Δόξα νᾶχη τὸνομα τοῦ Θεοῦ) ἦλθε γιὰ μᾶς ἡ εὐλογημένη ἐκείνη ἡμέρα, γιὰ τὴν ὁποίαν ὁ Κύριός μας, θέλοντας τὴν σωτηρία μας, εἶπε στὴ Σαμαρείτιδα· «Γύναι, πιστεύσον μοι, ὅτι ἔρχεται ὥρα, ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ, οὔτε ἐν Ἱεροσολύμοις, προσκυνήσετε τῷ Πατρὶ· ἀλλ' ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ προσκυνήσουσι τῷ Πατρὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ» (Ἰωάνν. δ', 21-23). Πίστεφέ με, γυναῖκα, ἔφθασεν ἡ ὥρα πού δὲν θὰ προσκυνοῦνε τὸν οὐράνιο Πατέρα μας, οὔτε στὸ βουνὸ αὐτό, οὔτε καὶ στὰ Ἱεροσόλυμα· ἔφθασε τώρα ὁ καιρὸς πού οἱ ἀληθινοὶ προσκυνητῆς (ἐπειδὴ ὑπάρχουν καὶ μὴ ἀληθινοὶ) θὰ προσκυνοῦν τὸν Πατέρα μας πνευματικὰ κι' ἀληθινά.

Ἀπόδοση ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

Ὁ «Ἐφημέριος» εἶναι πρόθυμος νά δίδῃ ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήσεις ἐπὶ ἀποριῶν, ἀναφερομένων εἰς ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν σχέσιν πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ἐφημερίου (ποιμαντικόν, λειτουργικόν κλπ.). Ἐπομένως οἱ εὐλαβέστατοι ἐφημέριοι δύνανται ν' ἀπευθύνουν ἐρωτήματα ἐπὶ τοιούτων ἀποριῶν. Αἱ ἀπαντήσεις θὰ δίδωνται εἰς τὴν σελίδα τῆς ἀλληλογραφίας.

Ἀπὸ τὸ Ἀγιολόγιο τῆς Ὁρθοδοξίας

ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΣΑΡΑΝΤΑ ΚΙ' Ο ΣΟΥΛΤΑΝΟΣ ΣΕΛΗΜ

Ὁ πολὺς κόσμος ἔχει ἀκουστὰ τοὺς Ἀγίους Σαράντα, ποὺ ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ τὴ μνήμη τους στὶς 9 Μαρτίου. Ἦταν ἱππεῖς τοῦ ρωμαϊκοῦ στρατοῦ στὴν Ἀρμενία, κατὰ τὰ χρόνια ποὺ βασίλευε στὴ Ρώμη ὁ Λικίνιος.

Ἐπειδὴ δὲν θέλησαν νὰ ἀρνηθοῦν τὸν Χριστό, παρακούοντας ἔτσι τὴ διαταγὴ τῶν ἀξιωματικῶν τους, ἀφέθηκαν γυμνοὶ μὲ ὀλόκληρη νύχτα πάνω στὴν παγωμένη λίμνη τῆς πόλεως Σεβαστείας.

Ἔτσι παρέδωσαν τὶς ψυχές τους στὸν Κύριο, ὑπομένοντας αὐτὸ τὸ πολύωρο κι' ἀπερίγραπτα ὀδυνηρὸ μαρτύριο μὲ καρτερία καὶ ψάλλοντας, κατὰ τὸν ἱερὸ Χρυσόστομο, τὸ περίφημο: «Δριμύς ὁ χειμὼν, ἀλλὰ γλυκὺς ὁ Παράδεισος».

Λίγοι, ὅμως ἀσφαλῶς εἶναι ὅσοι ξέρουν ἓνα μεγάλο θαῦμα αὐτῶν τῶν Ἀγίων.

Τὸ θαῦμα αὐτὸ ἔγινε πολὺ ἀργότερα, τὴν ἐποχὴ τοῦ σουλτάνου Σελήμ Γιαβούζ, δηλαδὴ κάπου ἑβδομήντα χρόνια μετὰ τὸ πάρισμο τῆς Πόλης ἀπὸ τοὺς Τούρκους.

Ὁ Σελήμ εἶχε γεννηθῆ ἀπὸ μητέρα χριστιανή, τὴν ὀνομαστή γιὰ τὴν καλλονὴ τῆς Μαρίας Γκιούλ Μπαχάρ, ποὺ εἶχε φυτέψει στὴν ψυχὴ του τὸν σεβασμὸ πρὸς τὴ χριστιανικὴ θρησκεία καὶ τὸν εἶχε σπρώξει νὰ παραχωρήσῃ ἓνα σωρὸ εὐεργετικὰ πρὸνῳμα στὸν σκλαβωμένον Ἑλληνισμό.

Ἐκεῖνο τὸν καιρὸ, λοιπόν, ἡ Ὁθωμανικὴ Αὐτοκρατορία ἦταν ἀπλωμένη σὲ ὅλη τὴν ἐγγὺς Ἀνατολή.

Ἡ μόνη χώρα, ποὺ ἔμενε ἀκόμη ἐλεύθερη ἦταν ἡ Αἴγυπτος.

Ὁ Σελήμ μάζεψε πολὺ στρατὸ καὶ ξεκίνησε νὰ τὴν κατακτήσῃ κι' αὐτὴ, τὸ 1516. Ἀλλὰ οἱ κάτοικοι τῆς χώρας τοῦ Νείλου πολέμησαν μὲ μεγάλῃ γενναιότητῃ καὶ πολλή τέχνη. Ἔτσι, πέρασε ὁ καιρὸς χωρὶς ὁ σουλτάνος νὰ πετύχῃ τόσο σκοπὸ του.

Ἀποκαμωμένος πλέον, σκέφθηκε τότε νὰ γυρίσῃ πίσω, παρατῶντας τὴν καταδικασμένη ἐκείνη ὑπόθεσι. Ἦταν ντροπὴ γι' αὐτὸν ὅ,τι εἶχε ἀποφασίσει, ἀλλὰ δὲν μπορούσε νὰ κἀν ἄλλοιῶς. Ἡ πραγματικότης ἦταν σκληρὴ κι' ἀναντιμετώπιστη.

Λίγο πρὶν, ὅμως, πραγματοποιήσῃ τὴν ἀπόφασί του ὁ σουλτάνος, ἡ κατάστασις ἄλλαξε. Στὶς πιὸ κρίσιμες μάχες, ἀνάμεσα στὶς τάξεις τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ, ἔκαναν τὴν ἐμφά-

νισί τους σαράντα μυστηριώδεις καβαλλάρηδες, πού πολέμησαν με περίσσια δύναμι, συντελώντας στο νά στέψη ή νίκη τὰ ὀθωμανικά φλάμπουρα.

Οἱ στρατηγοὶ ἀνέφεραν στὸν Σελήμ τὸ παράξενο ἐκεῖνο γεγονός. Κανεῖς τους, ὅμως, δὲν ἦταν σὲ θέσι νὰ τὸν πληροφορήσει ποιοὶ ἦταν οἱ πολεμισταί.

Στὸ τέλος κάθε μάχης, χάνονταν, γίνονταν ἄφαντοι.

Οἱ Τοῦρκοι μπόρεσαν ἔτσι νὰ κυριέψουν τὴν Αἴγυπτο. Τὸ μυστήριο, ὅμως, γύρω ἀπὸ τὴν ὑπαρξὶ τῶν σαράντα ἐκείνων ἀνθρώπων παρέμενε ἀνεξήγητο.

Πέρασαν μερικὰ χρόνια. Μιά μέρα, εἰδοποίησαν τὸν σουλτᾶνο, ὅτι κάποιοι γέροντες μοναχοὶ εἶχαν ἔλθῃ ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὄρος στὴν Κωνσταντινούπολι κι' ἔκαναν ἔρανο ἀνάμεσα στοὺς Ρωμιοὺς.

Μὲ τὰ χρήματα, πού σύναζαν, σκόπευαν νὰ κάνουν μερικὰ συμπληρωματικὰ κτίσματα στὸ περιβόητο μοναστήρι τοῦ Ζηροποτάμου, πού ἦταν τότε ἓνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα τοῦ Ἄθω.

Ὁ Σελήμ, πού ἤθελε συχνὰ νὰ βοηθᾷ τὴν Ἐκκλησία, πρόσταξε τότε νὰ φέρουν μπροστά του αὐτοὺς τοὺς καλόγερους, ἔχοντας κατὰ νοῦ νὰ τοὺς δώσῃ ἓνα γενναῖο ποσὸ γιὰ τὸν σκοπὸ τους.

Οἱ σεβάσμιοι γέροντες παρουσιάσθηκαν πράγματι μπροστά του. Ἐνας δὲ ἀπ' αὐτοὺς κρατοῦσε στὸ στήθος του τὴν εἰκόνα τῶν Ἁγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων. Ὁ σουλτᾶνος, μόλις τοὺς εἶδε, σὰν νὰ θυμήθηκε κάτι. Ρώτηνε, λοιπόν, σχετικὰ μὲ τὸ τί παρίστανε καὶ δὲν ἄργησε νὰ κατοσλάβῃ, ὅτι οἱ σαράντα ἐκεῖνο ἀρχαῖοι στρατιῶτες ἦταν οἱ ἴδιοι πού τοῦ εἶχαν δώσει τὴ νίκη.

Σηκώθηκε τότε ἀπὸ τὸν θρόνο του, τρέμοντας ἀπὸ συγκίνηση, κατέβηκε τὰ σκαλιά, προχώρησε κατὰ τοὺς μοναχοὺς καὶ φθάνοντας μπροστὰ στὴν εἰκόνα ὑποκλίθηκε. Ὑστερα, τοὺς διηγήθηκε τὰ καθέκαστα πρὸς μεγάλη τους ἐκπληξι.

Ὁ σουλτᾶνος Σελήμ, μ' αὐτὴ τὴν εὐκαιρία, ἔδειξε γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ τὰ αἰσθήματά του πρὸς τὸ ἑλληνικὸ Γένος καὶ τὴν Ὀρθοδοξία. Φόρτωσε τοὺς μοναχοὺς μὲ δῶρα καὶ φλουριά κι' ἀφοῦ ἔμαθε τὰ σχετικὰ μὲ τὸ συναξάρι τῶν Ἁγίων πρόσταξε νὰ ἀνάβουν σαράντα καντήλια, μέρα καὶ νύχτα, στὸν τόπο, ὅπου, κατὰ τὴν παράδοσι, ἦταν θαμμένα τὰ λείψανα τῶν Μαρτύρων.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 72 ἀπὸ 8 Ἀπριλίου 1965 Πράξεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου ἐχορηγήθη ἀπὸ 1)1)1965 αὐξήσις κατὰ 50)ο ἐπὶ τοῦ βασικοῦ μισθοῦ τῶν ἐφημερίων.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

Ἀπὸ 3/4/1965 ἕως 10/4/1965 ἐχορηγήθησαν παρὰ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. αἱ κάτωθι συντάξεις καὶ ἐφ' ἅπαξ βοηθήματα.

Αἰδεσ. Γαλάνην Ἀθανάσιον, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀνωῶν, γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 883. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 10.220.

Κυρ. Πικάκη Πέτρον, ὑπάλλ. Ἱ. Μητροπόλεως Μεσσηνίας. Σύνταξις δρχ. 1466. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 28.295.

Αἰδεσ. Παπαβλαχόπουλον Ἀπόστολον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας, γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1191. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 30.380.

Πρεσβυτέραν Ξανθίπην Ἱ. Σαββίδου, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου, γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 600. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 23.288.

Πρεσβυτέραν Δήμητρον Θ. Τερζῆ, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σιδηροκάστρου, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 639. Ἐφ' ἅπαξ πρχ. 24.407.

Πρεσβυτέραν Βικτωρίαν Γ. Παπαϊωάννου, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σιανίου καὶ Σιατίστης, γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 600. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 30.621.

Πρεσβυτέραν Παρθέναν Τρ. Κουσαγιαννίδου, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 600. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 33.031.

Αἰδεσ. Κυμπουρόπουλον Δημήτριον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀργολίδος, γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1191. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 30.669.

Πρεσβυτέραν Σοφίαν Ν. Χυδέρογλου, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κρήτης, δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 600. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 25023.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αἶδεσ. Πετρόπουλον Π. Ἡ διεύθυνσις σας διωρθώθη. Τὰ προηγούμενα τεύχη τῆς «Ἐκκλησίας» καὶ τοῦ «Ἐφημερίου» ἐπεστράφησαν παρὰ τοῦ ταχυδρομείου μετὰ τὴν ἐνδειξιν (ἀγνωστος). Τὰ ἐλλείποντα τεύχη ἀπεστάλησαν. Εἰδοποιήσατέ μας διὰ τὴν παρ' ἡμῶν παραλαβὴν των. — Ἰε-
 ρέα Θεοσ/νίκης. Εἰς ἀνωνύμους ἐπιστολάς δὲν ἀπαντῶμεν. Δύναται νὰ χρησιμοποιηθῇ διὰ τὴν ἀπὸ τῆς παρουσίας στήλης ἀπάντησιν ψευδώνυμον, μόνον ἐφ' ὅσον εἰς τὴν ἐπιστολὴν ὑπάρχουν ἀκριβῆ στοιχεῖα σας. — Ἀρχιμ. Ν. Ν. Ἐνταῦθα. Ἡ κατάταξις τῶν ἐφημερίων κατὰ μισθολογικὰς κατηγορίας γίνεται ἐπὶ τῆ βάσει τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου ἀναφερομένων προσόντων, ὡς τοιαῦτα δὲ θεωροῦνται ἡ φοίτησις ἢ μὴ εἰς ἐκκλησιαστικὰς σχολάς, ἐκκλησιαστικὰ φροντιστήρια κ.λ.π. Τὰ ὄφρικια τοῦ Ἀρχιμανδρίτου, Πρωτοπρεσβυτέρου δὲν θεωροῦνται, αὐτὰ καὶ μόνα ὡς προσόντα διὰ τὴν κατάταξιν εἰς ἀνωτέραν μισθολογικὴν κατηγορίαν. Κατὰ τὰ σημερον κρατοῦντα νομοθετικῶς καλῶς ἔχετε καταταγῆ εἰς τὴν γ' μισθολογικὴν κατηγορίαν. Τὸ νομοσχέδιον τὸ προβλέπον τὴν ἀνακατάταξιν τῶν ἐφημερίων κατὰ μισθολογικὰς κατηγορίας δὲν ἐψηφίσθη εἰσέτι, οὔτε μᾶς εἶναι γνωστὸς ὁ χρόνος τῆς ψηφισέως του. Πάντως δὲν νομίζομεν ὅτι εἶναι δυνατόν τὸ ὄφρικιον νὰ ἀναπληρῇ ἐλλείποντας τίτλους σπουδῶν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης, Θαυμασίου μεταβολαί. — Φωτίου Κόντογλου, Ὁ θησαυρὸς ὁ κρυμμένος καὶ ὁ πολυτίμιμος μαργαρίτης. — Ἀνθίμου Θεολογίτη, Ὁ Σαμουὴλ. — Ἀρχιμ. Χριστοφόρου Καλύβα, Ἱεροκήρυκος Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος, Ἀφροσύνη. — Θερησκευτικὴ καὶ ἠθικὴ μελέτη τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Νεκταρίου Αἰγίνης, «Γνώρισε τὸν ἑαυτὸ σου». Ἀπόδοση Θεοδῶση Σπεράντσα. — Ἀρχιμ. Προκοπ. Παπαθεοδώρου, Πλειότερον καὶ καθαρότερον φῶς εἰς τὴν νεολαίαν μας. — Βασ. Ἡλιάδου, Ἡ Ἁγία Αἰκατερίνη. — «Φιλοθέου Ἀδολεσχίας» μέρος πέμπτον. Ψυχοφελεῖς ἐπίστασις ἀπὸ τὸ «Δευτερονόμιον», ὑπὸ Εὐγενίου Βουλγάρεως. Ἀπόδοση Θεοδ. Σπεράντσα. — Βασ. Μουστάκη, Οἱ ἄγιοι Σαράντα καὶ ὁ Σουλταῖος Σελήμ. — Εἰδήσεις. — Εἰδήσεις τοῦ TAKE. — Ἀλληλογραφία.

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημερίον» ἀπευθυντέον :
 Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ ΕΚΚΛΗΣΙΑ
 Ὁδὸς Φιλοθέης 19, Ἀθῆναι - Τηλ. 227.689.

Τύποις : ΤΣΙΡΩΝΗ (Μονοτυπικὰ Συγκροτήματα)
 Ὁδὸς Μενάνδρου 4, Ἀθῆναι — Τηλέφ. 533.805.

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου : Γ. Σ. Χρυσάφης, Ἱασονίδου 22, Σούρμενα